

Брой 8 (2025) Година LXVI, ISSN-0205-0943

август 2024 г.

Цена 2 лв.

ТУРИСТИЧЕСКИЯТ ВЕСТНИК - Издание на БТС

Абонирайте се за в-к „Ехо“
Каталожен № 255

ПРОЯВИ ОТ КАЛЕНДАРНИЯ ПЛАН НА БТС

53-ти поход „Пирин 2024“ – септември, Пирин, ТД „Приста“ – гр. Русе
V-ти национален ученически преглед на туристическите умения „Кнежа 2024“ – септември, Кнежа, ТД „Сребрен“ – гр. Кнежа

Бегачески и велосипеден крос „По пътя на чирпанската чета за съединението на България“ – 6 септември, Чирпан – Съединение, ТД „Средногорец“ – гр. Чирпан

Държавно първенство по нощно ориентиране от КП на БФО за купата на вестник „Ехо“ – 6 септември, по наредба, БФО, БТС

„Да изчистим България заедно“ – 14 септември, цялата страна, БТС, ТД

„Магията на Рила“ – програма с преходи в различни части на планината – септември, Рила, ТД ПЕС „Мусаля“ – гр. Самоков

Лъчеобразен поход „По стъпките на Капитан Петко Войвода“ до връх Кокоси камък, посветен на 116 г. от обявяване на независимостта на България – 22 септември, Смолян, Кокоси връх, Смолянски езера, ТД СПВ „ГИА“ – гр. Смолян

Спортно-туристически поход – маратон 42 км., Варна – Балчик – 22 септември, Варна – Балчик, ТД „Владислав Варненчик“ – гр. Варна

Х-и международен колопоход „Варна – Република Гърция – Варна“ – от 20 до 30 септември, България – Гърция, БТС, ТД „Черноморски простори“ – гр. Варна
Велопоход на вело клуб към ТД „Айгидик“ – септември, България, ТД „Айгидик“ – гр. Благоевград

XII-та среща на туристическите ветерани „Варненска есен – 2024“ (3 дни) – 3-5 октомври, Варна, ТД „Черноморски простори“ – гр. Варна

Състезание „По стъпките на Алеко с приятел“ – 5-6 октомври, бягане и коло-състезание, Витоша и Люлин планина, ТД „Боевица“ – с. Влада

Звездобразен туристически поход на хижа „Тешел“ – октомври, Родопи, ТД „Родопей“ – с. Ягодина

Крос-поход и акция за почитване на пътеки от битови отпадъци „Русенско Поломие“ 2024 – октомври, Природен парк „Русенски Лом“, Община Русе, Дирекция „Природен парк Русенски Лом“, СТПД „Академик“ – гр. Русе

Златна есен в Източен Балкан – октомври, Източна Стара планина, ТД „Чудни скали“ – гр. Айтос и ТД

Среща и поход на туристическите дружества от Североизточна България – октомври, хижа „Върбишки проход“, БТС, ТД „Мадарски конник“ – гр. Шумен

Състезание по ориентиране за купа „Шумен“ – 26-27 октомври, Шумен, ТД „Мадарски конник“ – гр. Шумен

Състезание по спортно ориентиране за купа „Сърнена гора“ – октомври, Стара Загора и Мъглиж, ТД „Сърнена гора“ – гр. Стара Загора

Международен ден на Черно море, почитване на плажа и туристическите пътеки около хижа „Черноморец“ – 27 октомври, хижа „Черноморец“, ТД „Родни балкани“ – гр. Варна

Традиционен поход по случай Деня на народните будители до ИАР „Мадарски конник“ – 1-2 ноември, ИАР „Мадарски конник“, ТПД „Орлови скали“ – гр. Провадия

Песенен празник на туристическите хорове „Слава вам, будители“ – 1 ноември, Пловдив, БТС, ТД „Шипка“ – гр. Пловдив, ТД „Сдружение на туристическите хорове в България“

Състезание по ориентиране за купа „Никуденско бягане“ – ноември, Казанлък, ТД „Орлово гнездо“ – гр. Казанлък

„Кестенова вечер“ – среща на туристи ветерани – ноември, Петрич, ТД „Калабак“ – гр. Петрич

Национален ученически спортно-туристически събор „Снежан рай“ – декември, по наредба, ТД ПЕС „Мусаля“ – гр. Самоков

Изкачване на връх Митикас, Олимп – 6-9 септември, Република Гърция, ТД „Рун“ – гр. Пловдив

55-та Конференция на Европейската асоциация за пешеходен туризъм (ERA) – 3-6 октомври, Испания, ERA – Европейска асоциация за пешеходен туризъм, БТС

129 години организирано туристическо движение в България ЧЕРНИ ВРЪХ ОТНОВО ПОСРЕЩНА ХИЛЯДИ ТУРИСТИ

В честването на 129 години организирано туристическо движение, което по традиция се провежда в последната неделя на август на Черни връх, участваха хиляди туристи от страната и чужбина. Събитието бе организирано от Българския туристически съюз, съвместно с традиционните партньори фондация „София – европейска столица на спорта“, Природен парк „Витоша“ и Столична библиотека.

В сутринта на Деня на туризма, 25 август т. г., стартираха лъчеви пешеходни походи от хижа „Алеко“, Златните мостове и с. Железница. В 9 часа от НДК започна състезанието по планинско бягане „Витоша рън 2024“, а на хижа „Алеко“ Столична библиотека откри шанд на книги с „Библиобуса“ с редки издания от чуждестранни пътешественици и български изследователи, посветени на Витоша и околностите ѝ, както и фотодокументалната изложба „Съзерцанието на Щастливца“.

Председателят на БТС Венцислав Венев участва в награждаването в състезанието по планинско бягане „Витоша рън 2024“, като връчи купите на победителите – Мария Николова при жените и Николай Николов при мъжете.

По традиция ръководството на БТС поднесе цветя на барелефа на Алеко Константинов на Черни връх.

Сред официалните гости на тържеството на Черни връх бяха Илин Димитров – секретар по туризъм, култура, духовност и образование при Президента на Република България; инж. Севдалина Димитрова – директор на Дирекция на Природен парк „Витоша“; Дамян Диков – изпълнителен директор на фондация „София – европейска столица на спорта“; Антон Пенев – директор на Общинско предприятие „Туризм“ към Столична община; Марияна Павлова – председател на Национална агенция за професионално образование и обучение и Лили Постонова от Българска федерация по туризъм (клуб за спорт и туризъм „Мургаш“).

„Пожелавам на всички светъл празник, здраве и да крачат по слънчевите пътеки на планините, да следват заветите и традициите на Алеко и първооснователите на организираното туристическо движение в България. А ние ще ги предаваме на идните поколения“, заяви в приветствието си към присъстващите, сред които и представители на 45 туристически дружества от цяла България, председателят на БТС Венцислав Венев.

Инж. Севдалина Димитрова – директор на Дирекция на Природен парк „Витоша“, прочете поздравителен адрес към ръководството и членовете на БТС и всички участници в тържеството.

„Щастлив съм, че заедно с вас мога да се радвам на този голям празник. На поляната пред Черни връх дотук изброих присъствието на представители на седем националности – потвърждение, туризмът е най-добрата дипломатия, която една държава може да има. Пожелавам много бъдещи успехи на ръководството на БТС, което работи здраво за развитието на туризма у нас.“, посочи Илин Димитров – секретар по туризъм, култура, духовност и образование при Президента на Република България.

Прочетени бяха поздравителни адреси от министъра на младежта и спорта Георги Глушков, ректора на Националната спортна академия „Васил Левски“ проф. Красимир Петков и от Весел Пендичев – председател на Българската федерация по туризъм.

На поляната на Черни връх туристи извиха кръшни хора, после тя бе огласена от завладяващите звуци на родопска гайда в изпълнение на Аделина Чолакова, дошла от слънчевия Триград в сърцето на Родопите. После всички, заедно с водещия Алекс, артист и певец, изпяха любимата песен „Хубава си, моя горо“.

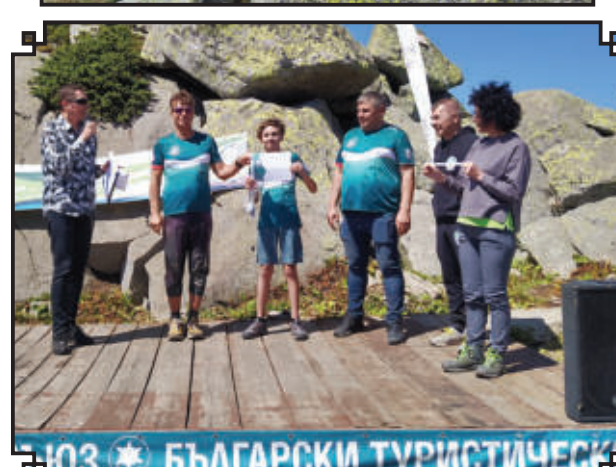
Голямата награда – ваучер на стойност 500 лв. от томболата на движението „Покорител на 10-те планински първенци“ изтегли инж. Севдалина Димитрова – директор на Дирекция на Природен парк „Витоша“. Печелившият щастливец е Милен Илиев от град Монтана. Останалите регистрирани участници в движението печелят туристически раници.

Освен любимите народни и популярни песни в изпълнение на певеца Алекс за доброто настроение допринесоха изпълненията на сборни състави на хор „Планинска песен“ с ръководител Калин Балкански и на хор „Иван Апостолев“ – гр. Петрич.

Всички туристически дружества – участници получиха грамоти. Председателят на БТС Венцислав Венев обяви позицията на съюза срещу застрояването на българските планини и по-конкретно по повод застрояването от частен имот на част от пътеката от Княжево до Златните мостове на Витоша.

Тържеството приключи с почитване на района на Витошкия първенец.

Още за празника четете на стр. 8 и 9

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВОТО ВРЪХ ПОЛЕЖАН

В Календарния план за 2024 г. на ТД „Свищи плаз - 2013“ - град Златица набелязахме нашата цел за месец юли – изкачване на гранитния връх Полежан (2851 м) в Пирин. Българските планини предоставят отлични възможности за туризъм, но магията на Пирин трудно може да бъде описана с думи. Неустойимо ни привлича с красотата на кристални планински езера и сенчести борови гори, но в същото време респектира с остри била и скалисти върхове.

Предизвикателството е прието – на 26 юли т.г. пристигаме в Добринище и с надежда за хубаво време поглеждаме към планината. С много емоции започваме прехода от хижа „Гоце Делчев“. Откритият лифт до хижа „Безбог“ дава възможност да се насладим

на прекрасна гледка с исполински борови гори. Напътствани от планинския водач Стоян Зяпков, закрачваме дружно покрай Безбожкото езеро и по виеща се нагоре пътека. „Душегубката“ – така я наричат туристите, но запленили от природната красота спираме само за кратко, колкото да поемем дъх и да се насладим на гледката. Преодоляването на криволичещата пътека ни възнагрждава с прекрасна панорама към Попово езеро и каменния връх Джангал.

Продължаваме изкачването – вдясно е връх Безбог, а напред все повече започва да се открива връх Полежан. С пот на челото и с неимоверни усилия преодоляваме стръмния наклон, осеян с неголемите каменни плочи, които при стъпване върху тях се движат и издават характерно тропане. Старото име на Полежан е Мангър тепе. Мангър на турски означава монета, а звукът при движение по плочите прилича на звън на монети. Бавно и внимателно преминаваме последните метри, постигаме целта и знамето на ТД „Свищи плаз-2013“ се развява гордо на върха. Правим снимки за спомен, а най-новият член на дружеството – Невенка Божинова, получава своята членска карта.

Горещо препоръчваме на всеки запален планинар да приеме предизвикателството и да изкачи връх Полежан. Маршрутът не е лесен, но панорамните гледки спират дъха. Дългият юлски ден и слънчевото време позволяват на най-неуморните членове на групата на връщане да изкачат и близкия връх Безбог.

Нямаше как в Добринище да не се възползваме от минералния басейн „Алфа“. А вечерта, на площада присъстваме на фолклорна вечер. Някои туристи бяха на фестивала „Банско филм фест“, където под открито небе се прожектират планинарски, приключенски и екстремни филми с много уникални кадри! Завръщаме се в Златица, удовлетворени от осъществения труден планински преход и вдъхновени от красивите гледки.

ТД „Свищи плаз - 2013“ - гр. Златица

ДО ХИЖА „СКАКАВИЦА“ – ЛЯТНОТО ОЧАРОВАНИЕ НА РИЛА

Тази година най-старата хижа у нас – „Скакавица“, отбеляза своя 102-ри рожден ден на 3 и 4 август.

В събота (3 август) ние, туристи от хор „Планинска песен“, по покана на домакините за участие в събитието, минахме през Паничище и от местността Зелени преслап тръгнахме по сенчестите пътеки към хижата. По пътя се отбихме да видим отново красотата на малкия Скакавишки водопад.

Към обяд пред хижата ни посрещна председателят на ТД „Рилски езера“ – Дупница Димитър Атанасов. Настанихме се на маса под сенките, хапнахме набързо, видяхме се с познати туристи, с Ангел и Елена (посрещали ни като хижари на „Скакавица“). Времето до вечерта премина неусетно в песни на воля, без спиране, под звуците на китарата на нашия колега Никола Кръстев. Денят беше слънчев, край нас минаваха и сядаха ведри усмихнати хора, радваха се на песните ни, благодаряха ни, предлагаха да изпеем техни любими мелодии... Малка група младежи поискаха да изпеем още песни за България – направихме го с удоволствие. Е, прекъснахме удоволствието за 30-40 минути, за да се подготвим за официалното представяне.

Вечерта открихме събитието с няколко наши емблематични планинарски песни. Радужната публика вече имаше представа за нас. После се извиха кръшни хора, които допълнително повишиха градус на настроението. Програмата завърши с рок-концерт на живо до зори.

На следващия ден, след закуска се сбогувахме с хижата. Благодарихме за обслужването – чисти стаи, добра

вечеря. Направихме снимки за спомен, прохладна разходка пеша до микробуса и отново бяхме на път. Отбихме се в Ресилския манастир, а преди това в църквата на Паничище. След миговете, в които всеки от нас остана насаме със собствените си мисли, застанахме един до друг и изпълнихме по няколко църковнославянски песни. Вероятно докоснахме и други души, защото развълнуваните хора наоколо ни благодариха.

Накрая спряхме за малко в Дупница, където изпяхме последни планинарски песни за деня в прохладни сенки ... и студена бира с мезе.

Върнахме се заредени с нови сили за идващата седмица.

„Родна песен нас навек ни свързва!“

Анна ДИНКОВА

„ОТНОВО СМЕ ПРИ ТЕБ, РИЛА!“

Град Айтос има туристически традиции. Вече 122 години ние, айтоските туристи, гордо развяваме нашия флаг по българските планини и тези извън страната. Запалваме огънчето на любовта към природата и у младите хора, още от ученическата скамейка. Има приемственост, с която нашето дружество се гордее.

Искам да разкажа, не без гордост, за ентусиазма на туристите ветерани от Айтос и за тяхната вдъхновяваща обич към необятните красоти на България. Тази година през септември Клуб „Туристи – ветерани“ при ТД „Чудни скали“ ще чества 50 години от създаването си. Всички наши дейности са посветени на тази годишнина. Такъв бе и походът в Рила планина, особено до Седемте Рилски езера – един от феномените на майката-природа.

В средата на юли 14 туристи ветерани пристигнахме на хижа „Малка юрта“ в подножието на лифта за Седемте рилски езера. Отпочинахме при любезните домакини и поехме по пътя за хижа „Ловна“.

Рано сутринта на 16 юли лифтът ни отведе на хижа „Седемте Рилски езера“. Този ден планината гъмжеше от млади

хора и удивителното бе, че те много се зарадваха на срещата с нас – ветераните от Айтос, осем от които бяхме на 80 и над 80 години, повечето над 70 и само две от жените – близо до 70-те.

Седемте езера блестяха като очи на Рила, около тях имаше многолюдие от туристи. Огледахме се в езерата, направихме снимки, като не забравихме да разпънем знамето на клуба. Човешка ръка се бе погрижила да подобри пътя около езерата.

Връщането към хижа „Седемте рилски езера“ бе по-бързо, но трябваше с особено внимание. Този ден бе един от горещиците, но Рила планина ни даде своята хладина и за сетен път показа своето гостоприемство.

Пътуването с лифта бе изживяване, което за част от групата бе за пръв път – страхуваха се, а после се радваха като деца. Снимки, клипове, закачки и туристически песни завършиха деня.

Рано на 17 юли се отправихме към хижа „Скакавица“. Тя не е много отдалечена от хижа „Малката юрта“, пътят не е толкова лесен за хора на нашата възраст, а пък и денят отново е горещник. Волята и закалка на ветераните позволиха благополучно да се доберат до хижа „Скакавица“, а част от тях да посетят и

водопада. По пътя ни срещнаха млади хора в превозни средства, спираха и възкликваха: „Господи, как е възможно това?!“

На връщане хижарите ни посочиха един много по-лесен път. Рила ни разкри от високото своята божествена хубост от борови гори, езера и скални образувания, а билките и цветята са другата й прелесть.

За младите хора това е обикновен, бих казала нищожен маршрут. За нас, туристите ветерани, беше доказване на силна воля и желание отново да сме сред българската природа и там, от високо, да викнем с пълен глас: „Ехо, ние сме отново при теб – Рила!“

Янка ИВАНОВА - КТВ при ТД „Чудни скали“ - Айтос

ПОЧИТ ЗА РОДНИ АЛПИНИСТИ

По традиция всяка година на 11 август ТД „Осогово“ – Кюстендил организира поход до втора тераса по маршрута от х. „Мальовица“ за връх Мальовица в Рила, където се отдава почит за паметта на алпинистите Людмил Янков, Стоян Наков и Стамен Станимиров. И тази година на Меча поляна туристически хор „Осоговско ехо“ изпълни няколко любими туристически песни, след това бяха поднесени цветя на втора тераса. Припомнихме си любими стихове, написани от Людмил Янков – Людмата. Присъстващите имаха възможност за походи до върховете Мальовица и Камилата.

„Людмил Янков ни научи, че животът има височина. Своего кратко, но изпълнено със смисъл време съизмерваше с планините. Големите личности са като големите планини. Никой не може да ги замени. Людмил Янков е от тях“, посочиха организаторите на събитието от ТД „Осогово“ – Кюстендил.

Людмил Янков е роден през август 1953 година. Той изкачва северната стена на връх Матерхорн, в 1983 –

връх Айгер, Гросглокнер – два пъти по тура „Палавичини“ в Австрийските Алпи, както и стени в Доломитите – връх Чивета – по тура „Филип флам“, връх Чима Овест, връх Чима Пиколисима – по туровете на Касин, връх Мармолада, връх Елбрус в Кавказ, откъдето прави първото спускане на българин със ски; върхове в Памир. Той е участник в експедициите „Лхоце 81“, „Еверест 84“, където с невероятна скорост изкачва от 7170 м до кола 8500 м, като преодолява 1330 метра денивелация „на един дъх“, за да окаже помощ на Христо Проданов. Носител е на най-престижните държавни отличия и медали, както и на международни отличия. Загива на 17 април 1988 година под връх Камилата в Рила, заедно с алпиниста Стоян Наков.

Стамен Станимиров – Стамбата е бил в съръзка с героя от хималайската експедиция през 1984 г. Людмил Янков.

Животът на тримата алпинисти – Людмил Янков, Стоян Наков и Стамен Станимиров е пример за нас! Поклон!

Силвия МИХОВА – секретар на ТД „Осогово“ – гр. Кюстендил

ПОКАНА

Туристическо дружество „Камен дел 1934 - Бояна“ Ви кани да присъствате на честване по повод **90 годишнината на дружеството**. То ще се състои на 28.09.2024 г. (събота) от 18:00 часа на сцената на парк „Воденичница“, кв. Бояна, гр. София.

Допълнителна информация може да получите на телефон: 0882 72 27 01 - Григор Марков - секретар на ТД „Камен дел 1934 - Бояна“.

ПО СЛАВНИЯ ПЪТ НА ЧЕТАТА НА СТОИЛ ВОЙВОДА

Над 100 туристи от 10 български града участваха в **четвъртия Национален поход „По стъпките на четата на Стоил войвода“**, организиран от Българския туристически съюз и ТД „100-те войводи“ – Сливен и с подкрепа от Община Сливен. Той бе открит край легендарния извор „Кушбунар“ в м. Карандила край Сливен от Надежда Иванова, председател на ТД „100-те войводи“ и от Радка Балева, която представи вълнуващ разказ за действията на четата по времето на Априлското въстание в IV-и революционен окръг и за очарованието на Сливенския Балкан. Председателят на ТД „Алеко“ – Пазарджик Георги Комитов, потомък на един от четниците от Ямбол, поднесе изненада – той бе донесъл стар нож, вероятно притежание на негов пра-прадядо, участвал в четата на „Кушбунар“ през 1876 г.

От тази година националният поход вече е проява от Националния календарен план на БТС, посветена на подвига на бойната чета на един от известните Сливенски войводи – Стоил Иванов Учков (1841-1876

г.). Сред гостите бяха кметът на Жеравна Васил Решов, Васил Николов – член на УС на БТС и др. Участваха походници от различни възрасти, половината от които представители на клубове на туристи ветерани от туристически дружества (Силистра, Сандански, Ямбол, Пазарджик, В. Търново, Троян, Стара Загора и др.) От „Кушбунар“ те поеха по към местностите Харамията, Обсерваторията, Момина поляна и Скъта. Оттам маршрутът се раздели на две – към с. Нейково и към с. Ичера. В Нейково туристите бяха посрещнати от кмета Христо Колев, дългогодишен председател на Фондация „Стоил войвода“. От Нейково те се придвижиха с автобус до Жеравна, където пребиваваха две вечери. Всички желаещи изкачиха върховете Разбойна и Вида в Котленска планина. В последния ден участниците посетиха Фестивала на етносите, багрите и котленския килим в парк „Изворите“ в Котел.

Надежда Иванова, председател на ТД „100-те войводи“

ПРЕМИЕРЪТ ГЛАВЧЕВ ПОСЕТИ КУРС ЗА „ПЛАНИНСКИ ВОДАЧИ“ НА БТС

В периода от 19-28 юли т. г. на хижа „Момина скала“, Витоша, при целодневни интензивни занятия се проведе курс „Планински водач - част от професия“ (летен профил), организиран от Сдружение „Български туристически съюз“.

Занятията включваха теоретично и практическо обучение по топография и ориентиране в планината - навигация с компас, движение по азимут и създаване на кроки (изображение на местност по предварително подготвени таблици). Няколко дни бяха отделени само на въжените системи и на алпийските техники за осигуряване на безопасността – голям набор от възли, изграждане и движение по хоризонтален и вертикален парапет, изграждане на установка и спускане по рапел, полиспасти, изграждане на въжен мост и алпийски тролей, упражнения по самоизвличане.

Специално внимание бе обърнато на долекарската помощ в планината – задължителен аспект от знанията на всеки бъдещ планински водач. Осъществени бяха преходи (включително нощни) с цел упражнения по водене и движение с група през пресечен терен в районите на Черни връх и хижа „Септември“. Не мина и без оцеляване в „авариен“ бивак – интересно, полезно и сплотяващо преживяване.

В един от дните курсистите бяха приятно изненадани да се срещнат лично със служебния министър-председател Димитър Главчев. Като запален планинар и любител на природата той бе избрал отново да прекара свободното си време на Витоша, като този път посети курса на БТС.

Следващият летен модул на курса ще се проведе в периода 11-20 октомври 2024 г. на хижа „Христо Смирненски“. Телефон за информация и записване - 0882 96 63 08.

„ЧЕРЕШОВА КУПА 2024“ ПРЕМИНА С МНОГО АДРЕНАЛИН И ЕМОЦИИ

За пореден път през юни т.г. СКО „Руен-92“ при ТД „Осогово“ – град Кюстендил проведе при отлична организация състезанието по ориентиране „Черешова купа 2024“.

Имаше всичко – музика (с професионален диджей), шатри, традиционна безплатна скара, вода в неограничени количества, биричка, череша за всички отбори и... естествено „истински“ маршрути (дължини и техническа трудност) – от около километър маркирано трасе за най-малките до 6,4 км и 28 контролни точки (КТ) за елитната мъжка група, която видя доста „зор“, за което „говорят“ времената на най-добрите в средната дистанция

(Александър Иванов, СКО „Бегун“, Варна – 75.42 минути, 28 КТ и Мая Недялкова, СКО „Компас крос“, Русе – 76.54, 23 КТ).

„Тримата мускетари“ (Емил Емилов, Радостин Григоров и Георги Бургов – технически ръководител) и „Д’Артанян“ (Светлин Бургов) така бяха подготвили трасетата край село Самораново (първи ден), че състезателите да останат доволни, въпреки видимата им умора. Освен дължините на маршрутите и големия брой КТ (от 5 до 28), уникално дълбоките оврази („ендъци“, на места с височина 15-20 м) и жегата „умориха“ и най-подготвените.

Активно участие в дейностите около старт-финала взе и председателят на Българската федерация по ориентиране (БФО) Красимир Данаилов.

Имаше и традиционно предизвикателство – пробягването на определена отсечка от 888 м за най-добро време и „осребряването“ (с по 100 лв.) за най-бързите при мъжете и при жените (Димитър Русев и Мая Недялкова – и двамата от СКО „Компас крос“, Русе).

Изненадващо за всички в група Мъже 21 Елит с най-добро време във втория състезателен

ден бе изгряващата „звезда“ от СКО „Руен-92“, „ултрабегачът“ Давид Станиславов, пробягал петкилометровото трасе за 34 минути.

Важен бе краят на състезанието – награждаването на призьорите: М 21 Елит 1. Александър Иванов („Бегун“, Варна), 2. Димитър Русев („Компас крос“, Русе), 3. Боян Софин („Соколец“, Самоков)

Ж 21 Е 1. Мая Недялкова („Компас крос“, Русе), 2. Евангелина Дякова („Карлък“, Смолян), 3. Славена Петкова („Вежен“, Тетевен). За най-малките освен медали (за всички), имаше и толкова

много други награди (постери, календарчета), че трудно ги държаха в ръчичките си.

Със специални плакети бяха наградени победителят при М 35 – Найден Алексос („Азимут“, София) - **приз „Румен Йорданов“** (един от основателите на СКО „Руен-92“, Кюстендил) и **за най-добър треньор** – Станка Димитрова („Валди“, София) – **приз „Тренера“** (Костадин Симеонов, създал плеяда от национални състезатели и поставил началото на спортното ориентиране в Кюстендил.

Но героят на деня беше елитната мастер шампионка от група Ж 65 Руска Беделева, пробягала

маршрута на 45-годишните, за което беше изненадана със специални награди – златен медал, оригинална автентична фланелка, постер и др.

Огромните купи за комплексното класиране бяха пълни не с шампанско, а с кюстендилски череша и ... парични отборни бонуси. Класирането бе както следва: 1. „Валди“, София; 2. „Вежен“, Тетевен; 3. „Сърнена гора“, Ст. Загора. А кюстендилският клуб получи специална покана за участие в заралийската купа „Сърнена гора“ без стартови такси, за което благодарим.

Традиционно, закриването на състезанието бе с приветствие от почетния председател на БФО проф. Атанас Георгиев. Той поздравя всички участници, с пожелание към други организатори на спортни прояви да следват пътя на кюстендилци и, както каза един уморен, но доволен ориентировач, „всичко при Вас е the best“.

Ръководството на клуба благодари на всички участници и на знайните и незнайни помагачи за организирането на „Черешова купа 2024“.

Георги БУРГОВ – председател и треньор на СКО „Руен-92“ – Кюстендил

ЛОВЕШКИ ТУРИСТИ ИЗ НЕОБЯТНАТА РИЛА

От 17 до 21 юли т.г. планинари от ТД „Стратеш“ – Ловеч проведоха традиционните си походи в Рила. Тридесет и тримата участници, на възраст от 9 до 79 години, обходиха в три лъча планината. Изкачени бяха върховете Мусала (2925 м), Малка Мусала (2902 м), Дено (2790 м), южната кота на връх Манчо (2771 м), Маришки чал (2765 м), Алеко (2713 м) и Шатър (2495 м).

Чудесното време и кристалният въздух разкриха пред погледите ни гигантски панорами към циркусите с езерата, та чак до бялата грива на Пирин – мраморното било. Движехме се по стръмни урви, предимно над 2300 м н. в., с денивелация до 800 м на ден. Край пътеките по високото имаше свежи цветя, а в зеления горски пояс те бяха постлани с елови иглички и шишарки. Наоколо шумяха рилски потоци. По Кайзеровия път, от двете му страни, близо до х. „Заврачица“ вкусихме узрели боровинки. Спиряхме се на бреговете на кристалните езера с приказни отражения. Под някои от върховете белееха юлски преспи.

Нощувките ни бяха на заслон „Ледено езеро“ и хижките „Грънчар“, „Заврачица“, „Марица“, „Седемте езера“ и „Скакавица“. Впечатление ни направиха обновяването и все по-добрата и удобна база, вкусната храна на х. „Грънчар“ и на х. „Заврачица“, която вече има баня и вътрешни сервизни помещения.

По пътеките срещяхме туристи от различни националности. В цяла Рила цареше приятелска атмосфера.

Водачи в трите лъча на рилските ни походи бяха:

Светослав Генков - председател на ТД „Стратеш“ и началник на Ловешкия отряд на ПСС и опитните Михо Гарибски и Николай Тодоров.

Проявата бе частично финансово подпомогната от Община Ловеч.

Туристическото ни лято продължава с отбелязване на Деня на туризма в България в последната неделя на август с поход до връх Исполин в Стара планина и с традиционните петдневни походи в Пирин в средата на август.

текст и снимки: д-р Дарина ПЕТРОВА и Николай ТОДОРОВ, членове на УС на ТД „Стратеш“ - Ловеч

БЛАГОДАРИМ ЗА ГОСТОПРИЕМСТВОТО НА ХИЖАРИТЕ!

Тридесет туристи, членове на ТД „Трапезица-1902“ – Велико Търново, на 26 юли т.г. тръгнаха на поход по маршрута „Ком-Емине“ – част от международния пешеходен път ЕЗ. По-голямата част от тях са младежи и девойки. Ръководител на групата е Боян Димов, член на Управителния съвет и председател на алпийски клуб „Трапезица-1957“. Групата върви по маршрута „Ком-Емине“ и ще го завърши на 13 август 2024 г., само с един почивен ден. Нощувките са организирани в хижи и палаткови лагери. Логистичната подкрепа за похода е осигурена от два придружаващи автомобила, които ще превозват необходимото оборудване и хранителни продукти. Подготовката за приключението започна през декември 2023 г.

Ръководството и туристите от ТД „Трапезица - 1902“ благодарят на всички хижари за съдействието и гостоприемството по време на похода!

№ 81А

ПОСЕТЕТЕ ИНТЕРАКТИВНИЯ ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ НА ПОПОВО

Попово е град в Североизточна България, в област Търговище, втори по големина в областта (15 000 жители), административен център на община Попово. Съществува отпреди петстотин години и е известен като „Бялото градче“. Селището има богата история, запазени традиции, дух и културно-историческо наследство. Има и своя физиономия - експозиция в централната сграда на Исторически музей – Попово, който от пролетта на 2024 г. е включен под номер 81А в списъка на Национално движение „Опознай България - 100 национални туристически обекта“.

Експозицията на музея е модернистична и различна от българските стандарти в музеологията. Посетителите я определят като „удивителна - музей с човешко лице, който предизвиква емоции“. Фондовите му съхраняват 34000 движими паметници на културата от праисторията до наши дни, от които 700 са показани в експозиционните зали.

Новата постоянна експозиция на Исторически музей - Попово е сред малкото цялостно обновени в исторически и археологически музеи в България. Тя е дело на екип от научни специалисти, консултанти, сценографи, изложбени и графични дизайнери. Всички ние от екипа заедно успяхме да постигнем забележителен успех в това да създадем експозиция, насочена към съвременните посетители, като разказваме историята на града през негови жители.

Създаването на модерна експозиция не е достатъчно - за нас е важно какво остава в ума и в сърцата на посетителите.

Вложихме много кураж и смелост да представим на публиката историята на Попово по различен, иновативен начин. Особено внимание обърнахме на комуникацията с посетителите, която се осъществява на много нива и чрез много източници. При нас няма забрани. Всеки посетител може да докосне физически експонатите; да влезе в кабинета и да седне на стола на първия кмет на Попово; да вдигне слушалката на старата телефонна централа и да чуе интересен запис от миналото. Посмелите с усмивка седят на стар зъболекарски стол в кабинета на д-р Делийски. Всеки посетител може да включи уличното осветление на старо Попово, да се разположи удобно на оригинална дървена пейка под гаровия часовник на гара Попово и да слуша любопитен запис за историята на гарата. Мнозина са очаровани да докоснат камерата на великия **български кинооператор Димо Коларов**, роден в Попово, да погледнат през окуляра на камерата, с

която е снимал шедеври на българското кино като „Козия рог“ и „Капитан Петко Войвода“.

Всеки може да разгледа и докосне лични вещи на известни граждани на Попово, като оперната прима Люба Велич, проф. Сава Димитров - създател на българската школа по кларинет, Пеню Колев - Бомбето - строителя на паметника на връх Шипка.

Всички експозиционни зали са оборудвани с виртуален аудио гид, управляван с QR-кодове (10 броя) на български и на английски език; има фоново аудио озвучаване на експозиционните зали - налице е интерактивен, говорещ кът, посредством инсталиране на запис в стара телефонна централа и интерактивен кът във фойето на музея с киоск и VR SET 3D очила. Изработен е 3D компютърен виртуален модел - възстановка на късноантичната крепост „Ковачевско кале“. Използват се съвременни аудио-визуални технологии и оборудване в начина на представяне на информацията пред публика.

Огромен е археологическият фонд на музея. **Късноантичната крепост „Ковачевско кале“** се проучва непрекъснато от 30 години насам. Тя е част от музея и е социализирана. Включва огромен посетителски център, археологическа експозиция, конферентна зала със 100 места, открит аудиториум с трибуни, антични пещи, паркинг за автобуси и автомобили, детска площадка, туристически ринг с разкрити римски терми, базилики от IV-и и VI-и век, огромен хорей (зърнохранилище) и култово светилище, което сега се проучва. Наблизо се намира уникалната **Гаговска гробница**, която няма аналог в трако-римския свят, както и Крепчанският

скален манастир. Най-голямата надгробна могила в северна България до с. Ковачевец е в процес на проучване.

Фондът на художествения отдел на музея съдържа колекции от възрожденски икони и творби на съвременни български художници. От 2009 г. фондът е обособен като самостоятелна художествена галерия, разположена в сградата на Доходното здание (Старата община). В нея са уредени две експозиции - „Християнско изкуство“ и Етнографска експозиция „Магия от багри“. Колекцията от икони на музея представя основно творби на тревненски зографи от втората половина на XVIII-и до края на XIX-и век.

Отделните обекти на музейната мрежа демонстрират различни аспекти на културно-историческото минало на града и региона. Комплексът представя локалното наследство чрез различни видове презентации, медии и начини за комуникация с публиката.

В град Попово и в района може да посетите също: православен храм „Свети Архангел Ми-

хаил“, църква „Св. Успение Богородично“, късноантична крепост „Ковачевско кале“ (на 7 км западно от центъра на Попово); Крепчански скален манастир; Капански архитектурно-етнографски комплекс; екоптека по долината на Буюк дере (Голямата река) и др.

Логото на Исторически музей - Попово е „Отваряме очи - докосваме сърца“. Той е отворен за посетители всеки ден от 9 до 18 часа целогодишно, включително в празнични и в почивни дни. При предварително заявен

интерес работим и на удължено работно време.

Цените за вход са както следва:
възрастни - 5 лв.;
беседа - 5 лв.;
деца и пенсионери - 3 лв.;
инвалиди - 0 лв.

Контакти:
тел.: 0608 /4-35-64;
моб.: 0878 675 803 - директор;
e-mail: museumpopovo@gmail.com

ФБ страница: Исторически музей - Попово.

Владимир ИВАНОВ -
директор на Исторически музей - Попово

ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ ПОПОВО

Отваряме очи - докосваме сърца!

Семейство Дончеви: „НЕ СПИРАМЕ ДА ОПОЗНАВАМЕ БЪЛГАРИЯ“

В началото на август т.г. семейство Дончеви от Варна - Емил (36 г., военен водолаз) и Кремена (34 г., счетоводител) се регистрираха в списъка на носителите на златни значки в НД „Опознай България - 100 НТО“. Събират печати и марки от 2015 г. Почти навсякъде посещават обектите с двете си деца - Никола (8.5 г.) и Диан (6.5 г.), които вече си имат техни книжки за печати.

„Първо посетихме пещера „Дяволското гърло“, която силно ни впечатли. Последваха Ягодинска и Ухловица“, споделя Емил, а Кремена добавя: „Първоначално посещавахме различни природни обекти, после преоткрихме музеите. Само в София има много и то интересни, например Политехническият (децата много харесаха автомобилите), Музея на историята на физическата култура и спорта в Национален стадион „Васил Левски“ (експонати за именити спортисти като Стоичков, Бербатов и др.). Харесваме и българските манастири, последният бе „Седемте престола“ с впечатляваща история“.

Семейство Дончеви с гордост посочват, че всички заедно са изкачили Черни връх, а Никола добавя, че това е било подготовка

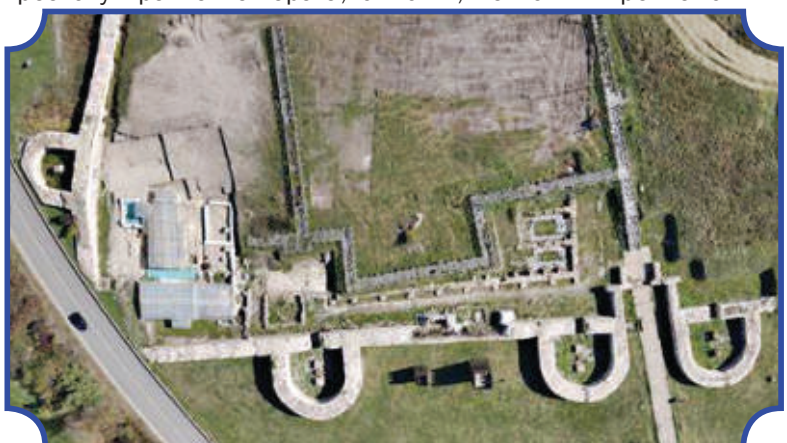
за достигането на връх Мусала. Купили са си и книжки „Покорител на 10-те планински първенци“.

На въпроса „**Кои обекти от списъка на 100-те НТО във Варна и околностите препоръчвате да се посетят?**“ Емил отговаря: „най-напред препоръчвам да разгледате Военноисторическия музей - там е представена цялата ни военноморска история, създаването на военноморския флот, има и интересни експонати. Вниманието заслужават също Историческият музей, Римски терми II - III век, а в по-голям периметър Аладжа манастир,

Дворецът в Балчик, резерват „Калиакра“ и др.

А сега накъде?

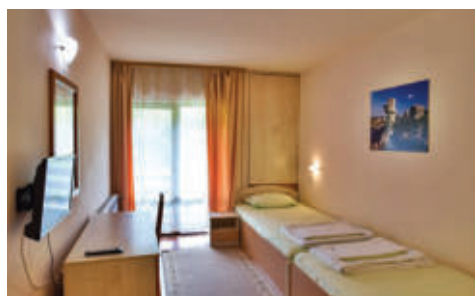
„Не спираме до тук. Голямата ни цел занапред е да посетим всички останали обекти извън онези, за които вече имаме 100 печати и 100 марки, казва Емил, а те са над 50. Освен това красиви водопади, хижи в Стара планина (особено по маршрута „Ком-Емине“), Рила и Родопите; интересни обекти по маршрутите Е4 и Е8“. Никола добавя, че иска да изкачи връх Ботев, а брат му Диан - да посети кораба „Радецки“.

ХИЖИ В СЕВЕРОИЗТОЧНА БЪЛГАРИЯ

ТУРИСТИЧЕСКИ УЧЕБЕН ЦЕНТЪР „МОМИНА КРЕПОСТ“

Намира се в м. Ксилифор, източно от гр. Велико Търново, на 280 м н. в., GPS: 43.083278°N 25.674305°E.

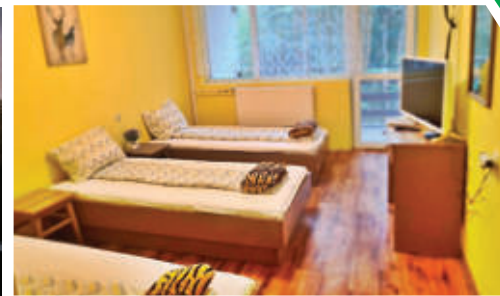
Сградата разполага със 195 места в стаи с 2, 3 и 4 легла и апартаменти със собствен санитарен възел и телевизор, централно отопление, ресторант, кафе-сладкарница и 3 конферентни зали съответно с 20, 50 и 100 места.

Изходни пунктове: гр. Велико Търново – 9 км по асфалтово шосе.

Съседни обекти: Културно-исторически забележителности на гр. Велико Търново – 9 км по асфалтов път; с. Арбанаси – 3 км; Патриаршески манастир „Св. Троица“ – 5 км по асфалтов път (1.15 ч. пеш); Преображенски манастир „Преображение Господне“ – 6 км по асфалтов път (1.30 ч. пеш)

За контакти: 0896 697 832, 0896 757 049 и trapezitca_1902@abv.bg
Стопанин: ТД „Трапезица 1902“ - гр. Велико Търново

ХИЖА „ВЪРБИШКИ ПРОХОД“

Намира се в близост до Върбишки проход в планинския рид Матор планина, част от Върбишка планина – северен клон на Източна Стара планина, на 423 м н. в., GPS: 42.944436°N 26.645590°E.

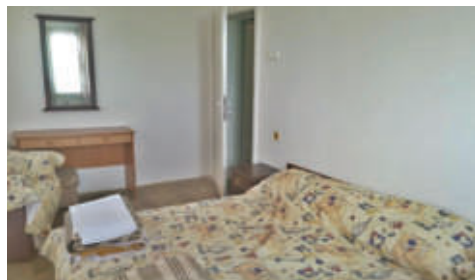
Сградата е с капацитет 62 места в стаи с 3, 4 и 5 легла със самостоятелни и етажни санитарни възли и бани, мивки в част от стаите, локално отопление, ресторант със 72 места, бюфет, конферентна зала, зала за тенис и паркинг. Хижата е пункт от ЕЗ.

Изходни пунктове: гр. Върбица – 9 км по асфалтово шосе

Съседни обекти: гр. Котел – 8.00 ч.; Ришки проход – 9.00 ч.

За контакти: 0878 249229, 0888 85 54 12 и e-mail: tdmadarski_konnikbts@abv.bg
Стопанин: ТД „Мадарски конник“ – гр. Шумен

ХИЖА „МАДАРСКИ КОННИК“

Намира се в Национален историко-археологически резерват „Мадара“ край пътя с. Мадара – Каспичан – Нови пазар, на 341 м н. в., GPS: 43.279977°N 27.117735°E.

Сградата е с капацитет 60 места в стаи с 2, 3, 4 и повече легла. Четири от стаите са реновирани със собствен санитарен възел, другите са с етажни санитарни възли и бани. Сградата е с парно отопление и разполага с туристическа столова, бюфет, барбекю и паркинг.

Изходни пунктове: с. Мадара – 1.5 км по асфалтово шосе; гр. Каспичан – 8 км по асфалтово шосе; гр. Шумен – 20 км по асфалтово шосе.

Съседни обекти: Национален историко-археологически резерват „Мадара“ - в непосредствена близост; първата българска столица Плиска – 14 км по асфалтово шосе.

За контакти: 0896 68 85 36, 0888 06 11 51 и e-mail: tdmadarski_konnik.bts@abv.bg
Стопанин: ТД „Мадарски конник“ – гр. Шумен

ХИЖА „БУКАЦИТЕ“

Намира се в Природен парк „Шуменско плато“, на 420 м н. в., GPS: 43.2375936°N, 26.8603206°E.

Сградата е с капацитет 20 места с етажни санитарни възли и бани, отопление на твърдо гориво, туристическа столова и кухня, бюфет. Работи в неделя. През останалите дни от седмицата и за нощувки - по заявка.

Изходни пунктове: с. Троица – 1.5 км по път с трошенокаменна настилка (20 мин. пеш); с. Осмар – 3 км (0.45 ч. пеш); ж.п. спирка Хан Крум – 4 км; гр. Шумен – 7 км (2.30 ч. пеш).

Съседни обекти: средновековни скални манастири; пещера Бисерна; Археологически резерват „Старият град“; паметник „Създатели на Българската държава“.

За контакти: 0894 72 27 63, 0895 48 37 72 и e-mail: tdmadarski_konnik.bts@abv.bg
Стопанин: ТД „Мадарски конник“ – гр. Шумен

АКО НЕ ВЯРВАТЕ В ЧУДЕСА, ПОСЕТЕТЕ ХИЖА „ГРЪНЧАР“!

Новите стопани на хижата (от края на 2022 г.) влягат сърце и душа в нелеката задача да върнат обекта на картата на топ обектите в Национален парк „Рила“ и резултатите са налице. Сградният фонд постепенно се обновява, ремонтните дейности текат с пълна сила, а посетителските отзиви са повече от добри.

Може да звучи невероятно, но в началото на юли т.г. неуморните стопани успяха да ремонтират целия покрив за невъзможния срок от 2 дни!

Месец по-късно те се похвалиха и с изпълнението на единия от двата гранта за реновация, спечелени от миналогодишното издание на кампанията „Хижа на годината 2023“, организирана от Сдружение „Български туристически съюз“ и медията за приключенски начин на живот 360mag.bg. Става дума за гранта за подобряване на легловата база в размер на 5000 лв., предоставен от един от спонсорите на инициативата Magniflex. Благодарение на 50-те нови матрака „Matrax“ от изключително висок клас, туристите вече могат да се насладят на комфорт и пълноценен сън след продължителния преход в планината.

Ето какво споделиха хижарите в профила си в социалните мрежи:

„Благодарим още веднъж на организаторите на това страхотно събитие, на всички компании, които избират да подкрепят хижите в България и не на последно място за наградата.

Очаквайте още информация относно процедурата по усвояване на грантовете, а междувременно ние Ви очакваме да изпробвате новите придобивки.“

Публикуваме и някои от многобройните оставени от посетители отзиви на тяхната Фейсбук страница:

„Нощувахме в хижа „Грънчар“ на 10 август. Супер отношение. Гостоприемство. Благодаря! Лека Ви и спорна работа по останалите подобрения, които ще направите... За всичко, което сте направили до момента, браво!“

„Хижарският екип знае как да посреще гости и да изпраща приятели.“

„Едно уникално място с невероятни стопани“

„Едни от най-гостоприемните домакини са тук! Невероятна атмосфера и красота наоколо. Пътят е много лесен. Разходката с деца е просто най-добрата, препоръчвам. Определено ще се върна тук с дъщеря си.“

„Най-невероятното място в Рила, страхотно обслужване и отношение към хубавата храна.“

„Препоръчвам хижа „Грънчар“ заради уникалната природа и неповторимите стопани. Това е място, на което човек би се завърнал отново!“

Най-добрият начин да подкрепите усилията на хижарите е като посетите хижата. Ние от централата на БТС им пожелаваме да запазят ентузиазма си и да продължават в същия дух!

Иван ПАНКЕВ

ИЗ ДЕБРИТЕ НА РИЛА И РОДОПИТЕ

Каквото и да каже човек за чудесата и красотите на Родопите, все ще бъде малко. Ние, кюстендилските туристи и планинари, многократно сме ходили в Родопите за по няколко дни. Оpozнавали сме нови места и сме се връщали към вече посетени любими. Пленяващата красота, разнообразните природни дадености на Родопите и впечатляваща история отново ни привлече към този край.

С топлите дни нараснаха нашите надежди за дългоочакваното екскурзионно летуване в Рила и Родопите. Цяла година с нашият приятел и водач от Велинград – Огнян Златев планирахме това летуване, което нарекохме „Из дебрите на Рила и Родопите“. Програмата бе много амбициозна, очаквахме ни изненади и приключения.

Този път екскурзионното летуване включваше две планини – Рила и Родопи и започна от хижа „Христо Смирненски“. Това е една прекрасна хижа, наскоро реновирана, с чудесен персонал и обслужване.

Оги, нашият водач, избра за начало да изкачим първия връх на Източна Рила – Балабаница (2162 м н. в.). Интересен и обгледен преход с продължителност 5-6 часа.

За втория ден, след закуска, бе предвидено изкачване на връх Велица (1712 м н. в.) – първенец на Родопския Велийски – Виденски дял. Минахме през няколко малки селца, на пръв поглед спокойни, но будещи тъга. Това спокойствие се дължи не толкова на отдалечеността от забързаните градове, а от факта, че постепенно опустяват.

Близко до най-високата точка на върха се намира скромнен паметник на жертвите на битката, състояла се тук и белязала началото на Балканската война между Княжество България и Османската империя през 1912 година. На заслон „Велица“, обявен за заслон номер едно за 2023 г., групата направи почивка и много снимки. Всички бяха очаровани от ремонта и обстановката на това място.

Продължихме по маршрута до най-високото село на Балканите – Орцево, където, освен невероятната панорама от гледки към Пирин, Рила и Родопите, бяхме посрещнати от местните жители с изключително гостоприемство.

С малко тъга в сърцата се разделихме с любезните домакини на хижа „Христо Смирненски“, където бяхме посрещнати като гости, но се разделихме като приятели.

Поздравления!!! Гледката от панорамната площадка над язовир „Доспат“ бе невероятна и затова й отделихме специално време. „Тук пред нас се откри картина, сякаш изрисувана с най-богатото възбуждение. Невероятни са извивките, които подобно на змия извиват снага между хълмовете в коритото на язовира“ – споделиха кюстендилски туристи на първата

отбивка над язовира.

През третия и четвъртия ден на програмата имаше разнообразни възможности за всички. След настаняването в хижа „Триградски скали“ туристите изкачиха връх Перелик (2191 м н. в.) и направиха вечерна разходка в село Широка лъка.

На следващия ден част от туристите избраха да минат по екопътеката от Триград до с. Ягодина. От най-високата точка, над пещера „Дяволското гърло“, се насладиха на страховитите гледки към Триградското ждрело и Харамийската пещера. Усещането бе невероятно! Всяко природно чудо е уникално и несравнимо! Колкото и прилагателни да наредя, все ще са малко, за да се опише красотата на тази малка частица от богатата природа. Колкото и да си чел, колкото и снимки да си гледал, все е недостатъчно... просто трябва да се види, да се усети.... Даваш си сметка колко велик творец е природата и се чувстваш малък и незначителен. Чувстваш се запленен и не можеш да си тръгнеш просто ей така... затваряш очи и оставяш слънчевите лъчи да измият сивотата от душата ти и да внесат радост и желание за живот... Стоим и гледаме, забравяйки дори за фотоапаратите, които допреди малко използвахме ожесточено. Прилича на първата лъжичка от много вкусен десерт, а следващата ще е още по-хубава. Опитавме се да запечатим тази приказка в няколко снимки, но се усмихнахме при мисълта колко невъзможно е това... Всичко се менеше всяка минута, слънчевите лъчи придаваха нови и нови краски. Поседнахме за миг, вдишвахме дълбоко, сякаш се опитвахме да почувстваме повече от тази красота. След множество снимки продължихме към с. Ягодина.

Някои от нас се придвижиха до площадката „Орлово око“ (1543 м н. в.) с джип. Имаше желаещи, които влязоха и усетиха адреналина на Харамийската пещера. Други се насладиха на езда в конната база.

Вечерта хижарите от „Триградски скали“ ни бяха подготвили изненада. Внукут им Влади, облечен в народна носия, с гайда направи страхотен концерт. Специална благодарност към тях за гостоприемството и вкусните гозби.

В хижа „Триградски скали“ се срещнахме с наши стари приятели, туристи от Пазарджик. С оператора Евгени Попов се уговорихме да бъде завършен филмът, който той започна предишната година. Остава най-интересната част – преходът до граничната бразда с Република Гърция и началото на Триградска река над с. Кестен.

Село Кестен е изключително живописно и красиво кътче в необятните Родопи. Там сякаш времето е спряло. То е сред забравените, слушени в гънките на планината селца, запазило до днес самотността си.

Нашият водач го бе оставил като „черешката на тортата“ за нашето родопско приключение. Труднодостъпно, разположено в Западните Родопи, в непосредствена близост до българо-гръцката граница. Намира се на 1320 м н. в. През селото минава Кестенска река, приток на Въча. Това е едно от местата в Родопите, където човек попада в различен от ежедневието ни свят. Тук липсва шумът на колите, сред красивата родопска природа човек оставя

Родопи. Ако се озовете там, приемоте нашия гастрономически съвет и се отбийте в местната мандра. Освен сиренето и кашкавала местните ще ви предложат и други млечни специалитети, като например бръндзата, която представлява извара с кашкавал и е чудесно мезе за вино.

С малко тъга в сърцата си тръгнахме от Родопите. Място, което може да предложи на всекиго по нещо – места за отпих, красива природа, възможности

„Голямото гостоприемство и чудесната природа привличат да се връщаме отново по тези красиви места. Този край привлича като магнит, когато си тръгваме остава една носталгия в душата. Приказките на хората, тяхната откритост и сърдечност са част от това чувство. Никъде не сме срещали такива хора. В Родопите си мислим, че сме дошли на края на света! Защото е прелестно, изобилства от девствена красота и история. Отпечатъците на времето са напастени по стените на къщите, сезоните шепнат през звъците и езика на птиците, знаците от траките...“ – признаха впечатлените кюстендилски туристи.

Специална благодарност от цялата група на нашия водач Оги, който, освен че изготви този невероятен маршрут, през цялото време ни опази от прииждащите бури. С неговите безпогрешни метеорологични прогнози „минахме между капките“ и осъществихме цялостно програмата.

В края на нашето приключение се почувствахме не изморени, а заредени с енергия от приятните емоции.

Всеки, който се е разхождал из България, се е уверил, че страната ни е красива. Но който е видял Родопите, е сигурен: България е неземно красива! Вековни гори, чист въздух и бистри като сълза извори са само част от пейзажа, на който се наситиха сетивата ни по време на екскурзионното летуване „Из дебрите на Рила и Родопите“, организирано от туристическо дружество „Осогово“ – Кюстендил.

Тръгнахме си с приповдигнато настроение, като отнесохме с нас частица от тази красота. Родопите са емоция, уютен дом, който ни дава усещане за спокойствие, хармония и свобода. Остават спомените и надеждата, че пак ще се видим! Това бе вълшебно пътуване в друго измерение, докосване до магията на Родопите.

Можем само да възкликнем: „Заслужаваше си!!!“

Силвия МИХОВА – секретар ТД „Осогово“ – Кюстендил

някъде по пътя своите проблеми и тревоги. И попада в отдавна отминало и забравено време, когато малките неща носеха радост на хората, не всичко бе слава и пари, а зависта бе нещо непонятно. Село Кестен е подходяща дестинация за всеки, който е изморен и отегчен от сивото ежедневие и желае да усети вкуса на живота от старо време, към който все повече хора изпитват носталгия.

В село Борино затворихме кръга на нашето петдневно приключение в непознатите

за планински туризъм, легенди, уникални култови комплекси...

Едно от основните предимства на планината са нейните хора. Винаги готови да ти помогнат в труден момент, да те упътят и да те посрещнат не като гост, а като приятел. В това се убедихме след сърдечното посрещане в хижите „Христо Смирненски“ и „Триградски скали“. Истинско удоволствие бе да се видят на едно място толкова много позитивни и щастливи хора.

Разделихме се с нашия водач Оги, който ни обгрижи пет дни, и с оператора Евгени Попов. Пожелавихме си „До нови срещи!“. Умишлено си оставихме още места, на които да ни заведат.

Мария Оряшкова: СЛЕД ВСЯКО ПАДАНЕ СЕ ИЗПРАВЯЙ!

Мария Оряшкова е доскорошна национална състезателка и най-титлувания български спортист от големи първенства – притежава 10 европейски титли и 6 световни по спортно самбо. И поне още 15 медала от значими шампионати. Без да броим отличията в спортове като джудо, сумо и борба - многократна републиканска шампионка и вицешампион на Европа по джудо, републиканска шампионка по борба и сумо. Родена е в град Пирдоп. Ранните ѝ години минават в Панагюрище, където започва спортната си кариера на 13-годишна възраст, когато способностите ѝ открива световният шампион по самбо Иван Нетов. През 2022 г. придобива научна степен „доктор“ по специалност „Теория и методология на спортната наука“ към НСА „Васил Левски“. Избрана е за член на Изпълнителния комитет на Международната федерация по самбо (2021 г.). През 2023 г. участва в пети сезон на „Игри на волята“, предаване на Нова телевизия, където завършва на 10-о място. От 2024 г. е експерт в централата на БТС.

Мария, имаш богата спортна биография с много спечелени титли, кои от тях са ти най-скъпи?

Когато изреждат моите отличия, ми изглежда сякаш говорят за друг човек. Може би защото все още не съм „теглила чертата“. Толкова години посветих на спорта, че дори не знам точно колко медали имам. Освен европейските и световните титли изпитвам удовлетворение от класиранията за 10-те най-добри спортисти в „Спортист на годината“ в три конкретни години. Защото става дума за оценката на други хора. През 2020 г. бях класирана на четвърто място.

Каква бе причината да започнеш да тренираш бойни изкуства?

Бях буйно дете и в училище често се сбивах. Брат ми започна да тренира самбо и отидох да го гледам. Самбото веднага ме „грабна“, защото харесвам спортове с единоборство - да се съревновавам с някой. Исках да придобия и уменията да предсещам какво ще направи противникът - нещо, което се добива с години опит. Този усет е полезен и в живота, който винаги може да ни изненада.

На какво те научиха бойните спортове?

Преди всичко на търпение. На уважение към хората, дори и към противника - в самбото винаги в началото и в края на срещата се ръкуваме. А без дисциплина няма как да станеш голям състезател. Никога не закъснявам за където и да е. Бойните изкуства ме научиха също на честност и на почтеност, колкото и демоте да звучи това днес. Не приемам измамите в спорта и държа на чистата си съвест.

Макар да изглеждат подобни спортовете, които съм тренирала, са доста различни. Тренировките в четири спорта ме държаха в кондиция да се класирам на първите позиции - единият спорт помагаше на другия. Сумото помогна за самбото, борбата за джудото. Заради тях трябваше да изоставя егото си назад. Случвало се е при квалификации да ме победят още в първата среща, но точно това ме амбицираше да продължа да се боря и да побеждавам, да докажа, че мога.

Имаш ли любима спортна техника?

Любими спортни техники са ми силовите, при които има повдигане и хвърляне на противника. А в превод самбо означава „самозащита без оръжие“.

Казваш, че спортът ти е дал много, отне ли ти нещо?

Недостиг на време за други неща, но това е цената на спортните постижения. Но плюсовете са повече от минусите.

Какво те мотивира да защитиш научна степен „доктор“ по специалността „Теория и методология на спортната наука“?

Често съм се възхищавала на преподаватели от НСА „Васил Левски“, както и на състезатели. Мислех си: „Искам да се образовам в това училище“, приеха ме, завърших го. В труден период, когато нещата не вървяха, се появи „трамплина“ - явно трябваше да ударя дъното, за да се отпласна нагоре. Казах си, че ще се възползвам от всичко, което дават научните познания. В НСА „Васил Левски“ са минали 14 години от живота ми (висше образование, треньор по джудо и учител по физическо възпитание). После завърших магистърска степен „Спорт и сигурност“, а докторантурата ми бе свързана със спорта самбо, който е слабо изследван. Винаги търся отговор защо в спорта нещата се осъществяват по определен начин. И точно НСА ми даде тези познания.

Ти си треньор по самбо на деца, на какво искаш да ги научиш?

Водя тренировки както на деца, така и на възрастни над

18 години. Подрастащите лесно усвояват техниките, но идват предимно буйни и палави деца, които често не слушат родителите си. За тях спортът има възпитателен и дисциплиниращ ефект. Важно е да разговаряш с тях, да имаш правилен подход по отношение на физическото натоварване при тренировките. Това става под формата на различни игри, които децата харесват. Паданията са характерни за бойните спортове, затова ги уча и на акробатика.

Приемаш ли твърдението „Истинският треньор не мърми, а насърчава!“?

За да те приемат, децата изискват да прекарваш повече време с тях. Разговарям с тях като с големи хора, адекватно на тяхната психика, за да ме разберат, за да им предам моя опит и знания за спорта. Към всеки има съответен подход. И в това е магията на треньорската професия - когато обучаваш 10 деца, в тренировката трябва да поддържаш интереса на всички. Моите възпитаници споделят наученото у дома - ако там някой каже лоша дума, те реагират: „За това тренер Мария наказва с 10 клека!“. Не крещя, поощрявам ги, когато виждам старание. Ползвам също опита на треньори, ангажирани в работата с учаци, „сверяваме си часовниците“ с учители в средните училища.

През 2021 г. те избират за член на Изпълнителния комитет на Международната федерация по самбо...

Избраха ме още докато бях състезател, и като такава съм единствената сред 12 души в Изпълнителния комитет. След Румен Стоилов - президент на Българската федерация по джудо, аз съм вторият човек от България, член на този комитет. Израстнах пред очите им още от времето, когато бях 13-годишна. Комуникацията с тези колеги е лесна, ползвам руски и английски.

Отскоро си част от екипа в централата на БТС. Има ли връзка естеството на работата ти с натрупания досегашен опит?

Има хора, изненадани от факта къде работя, защото си мислят,

че спортът няма нищо общо с туризма. Те не знаят, че всички спортисти обичаме планината, че всяка седмица намираме време да бъдем сред природата, било за тренировка или за почивка. При престой на Витоша срещам поне двадесетина души от бойните спортове.

Има деца, които не обичат спорта, но с удоволствие приемат разходки в планината. В БТС отговарям за спортно-туристическите дейности и за ученическия туризъм - организация и провеждане на спортни лагери и походи за учаци, в сътрудничество със Столична община и други институции. Интересно е и се старая бързо да се запозная с дейностите в системата на БТС.

Имаш ли хобита или любими занимания?

В почивните дни „бягам“ в едно любимо планинско село, където имам много приятели. Там няма обхват на телефоните. Харесват ми спокойствието, природата. Имам баба приятелка, която ми помага да си правя зимнина - лютиница, компоти... Може да се каже, че хобито ми е селски туризъм.

С какви спомени остана от участието си в предаването „Игри на волята“ на Нова ТВ?

Преди записването за него вече бях решила да приключа със спортната си кариера. Исках да изпитам някакво ново предизвикателство и нещата се случиха като на шега. „Колко пък да е трудно, мислих си, минала съм през толкова състезания, лагери, колко килограми съм сваляла“...

Уви, нищо общо! Това изпитание ме промени. Дотогава се определях като спокоен и уравновесен човек, който трудно могат да изкарат от релси. Но това се отнася за ежедневието - магазинът е под жилището ми, лесно мога да се нахраня, да отида на кафе, вечер, когато се прибера, да се изкъпя и да си легна в леглото. Имам закуска, обяд, кафе, кола - ще отида в залата... в къщи ще си пусна климатика... животът е прекрасен!

Да, ама като ги няма всичките тези неща, както се наложи шест седмици в „Игри на волята“? Нямахме храна, легло, нищо - всеки остава сам със себе си. В такава ситуация човек прави най-точната равностметка за своята същност. Понякога си мислех: „може би

съм лош човек, не съм толкова спокойна, изнервят ме хората, възможно е да се предам и да кажа, че не мога повече...“. „Боже, защо? Какво направих?“ Такива моменти изпитах и другите участници в предаването. Станах по-търпелива, започнах да ценя повече храната (не изхвърлям храна) и всичко, което имаме в ежедневието. Научих се и да не съдя другите, защото сред зрителите, наред с позитивните отзиви имаше и негативни от определен тип хора, които, понеже не обичат собствения си живот, хулят другите. Но пък усетих симпатиите и любовта на другия тип хора. Макар да съм разпознаваемо лице, не се възгордах, защото съм обикновен човек.

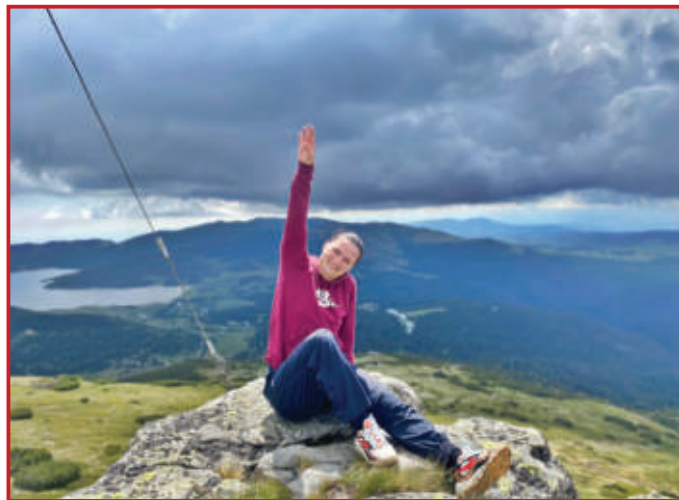
Донесе ли ти „Игри на волята“ повече познания за хората?

В първите три седмици трябваше сами да си търсим храна, а тя беше оскъдна - през ден-два намирахме по шепа неузрели джанки, понякога коприва... Следваше седмица нормално хранене, после се връщахме на първоначалния режим. Участниците бяхме хора с различни характери - спортисти, хора с други професии, с различна тактика в „Игри на волята“ (манипулации, сила). За мен говореха, че се държа еднакво пред камерите и извън тях. Предизвикателството „Игри на волята“ изкара наяве същността на всеки един от участниците. Всеки ден неизвестността какво и къде ще се случи налагаше да си адаптивен и да действаш интуитивно. Изолацията изостряше чувствителността - лесно бе да се разплачеш от радост, от яд или друго... Най-близки приятели от там ми останаха хората, с които най-много сме страдали. Говореха, че в нашето племе от осем жени ще се изпокараме. Абсурд - нямаш сили да се караш, когато си гладен, изморен, недоспал или болен, гледаш само как да си легнеш, да се стоплиш, да затвориш очи и да чакаш следващия ден, да преживееш и да оцелееш. В „Игри на волята“ се научих да намирам във всичко и нещо добро, „да вляза в обувките“ на другия.

Кои човешки качества цениш най-много?

Въпреки че отдавна махнах „розовите очила“, честността за мен е най-важното качество. А първото нещо, което научих в залата за бойни спортове, е „след всяко падане се изправяй, можеш!“

интервю на Петя ИВАНОВА

„ЩЕ ПРОДЪЛЖИМ ДЕЛОТО НА ПЪРВООСНОВАТЕЛИТЕ“

На 23 август т.г. десетки туристи се събраха на паметната плоча на морената пред Народен театър „Иван Вазов“, за да отбележат 129-та годишнина на организираното туристическо движение в България. От това място на 27 август 1895 г. по призива на Алеко Константинов тръгват 300 природолюбители и за първи път организирано изкачват Черни връх.

Изпълнителният секретар на БТС Лъчезар Лазаров припомни думите, написани от *Щастливеца в Покаяна*, публикувана във в. „Знаме“ през август 1895 г.:

„... Братя, напуснете навреме вашата жажда за злато, вашата жажда за власт, вашето суетно стремление за първенство, вашето ядовито перо, напуснете меките постилки, излезте из димните кафенета, из пращите улици, напуснете за няколко дни града и дойдете тука, на тази височина, взпитайте поне за кратко време едно истинско чисто наслаждение и вий ще се преобразите, вий ще станете по-добри, по-здрави, по-уравновесени, по-жизнерадостни.“

Приветствие за празника поднесе председателят на БТС Венцислав Венев. „Ние от БТС, която е една авторитетна организация, се чувстваме

отговорни да продължим делото на великите първооснователи на организирания туризъм в България. На днешната банкнота от 100 лева освен лика на Алеко е написана и неговата покана, която е послание за бъдещето на планинския туризъм в България. Пожелавам на всички здраве, силен туристически сезон и хубаво лято в нашите планини“.

След това в знак на благодарност за подкрепата на Министерство на туризма, Венцислав Венев връчи на зам.-министъра на туризма Ирена Георгиева плакет за популяризиране и развитие на туризма и планинарството.

„За мен е привилегия да бъда с вас тук днес не само защото получавам този плакет, което е чест и отговорност за Министерството на туризма и знак за нашата добра съвместна работа, но и за да ви поздравя от името на министъра на туризма Евтим Милошев по случай 129-та годишнина на организираното туристическо движение в България. Призива „Опознай Родината, за да я обикнеш“ сладват все повече българи, което особено ни радва и за което говори ръстът от 5% на вътрешния туристически пазар спрямо силната 2019 г. Благодарим на БТС за ползотворната съвместна работа в рамките на общата кауза“.

Плакет за популяризиране и развитие на туризма и планинарството бе връчен и на Министерството на околната среда и водите (МОСВ) чрез зам.-министъра на околната среда и водите Ренета Колева. От името на МОСВ тя благодари за удостояването с този плакет, поздрави присъстващите по повод 129 години организиран туризъм в България и пожела много успехи и устремност. „МОСВ разработва политиките за опазването на околната среда и водите, но всички български граждани и туристи сме отговорни да пазим природата така, както са ни завещали предците. Пожелавам също да се събираме на още много подобни поводи, за да увеличаваме красотите, които ни заобикалят“, посочи зам.-министър Ренета Колева.

След това бяха поднесени цветя на паметната плоча, а изпълнителният секретар на БТС Лъчезар Лазаров връчи плакет на председателката на Туристическо дружество „Алеко Константинов 1899“ - гр. София Росица Генкова по случай 125-годишнината от основаването на това дружество.

Празникът започна и завърши с прекрасните изпълнения на хор „Планинска песен“. По-късно бяха поднесени цветя и на скулптурния паметник на Алеко Константинов на бул. „Витоша“ пред НДК.

КРЪГЛА МАСА ЗА РАЗВИТИЕ

На 24 август т.г. пред хижа „Планинска песен“ на Витоша се проведе Кръгла маса на тема „Развитие на планинския туризъм в България“, организирана от БТС. На нея председателят на БТС Венцислав Венев представи дългосрочната стратегия за развитие на БТС за 12-годишен период до 2035 г. Сред гостите бяха кметът на район „Витоша“ инж. Теодор Петков, Любомир Попйорданов – председател на Асоциацията на планинските водачи „Планини и хора“, проф. Атанас Георгиев и Васил Николов - членове на УС на БТС. Присъстваха председатели, секретари и планинари от туристически дружества.

Събитието откри изпълнителният секретар на БТС Лъчезар Лазаров. Кметът на район „Витоша“ инж. Теодор Петков приветства присъстващите, като изрази възхищение от това, че 129 години БТС пази духа на основателите на туризма в България. Той наблегна, че районната администрация на район „Витоша“ винаги е готова да помага с каквото може и по различни проекти, и се надява на още по-успешно бъдещо сътрудничество.

В изказването си Любомир Попйорданов посочи: „Прекрасно е, че традицията на организирания туризъм продължава и колкото и да е критикуван Българският туристически съюз, то той е незаобиколим фактор. От всички нас – хората в БТС, онези, които го наблюдават отвън и тези, които го игнорират, зависи планинският туризъм в България да стане по-

добър – с по-добри хижи, по-просветени туристи в планината (някой трябва да образова туристите), по организирани клубове и туристически дружества. И така ще застанем срещу чалгизацията на българските планини. В тях и в хижите трябва да има атмосфера на култура и позитивно отношение към хората, дошли заради планината, а не да правят купони и шумни сбирки. Следва да изградим правилно отношение към природата, част от която сме самите ние. Очаквам от БТС да заявява още по-активни граждански позиции против явления, които нямат място в планините. Очаквам с интерес презентацията на председателя Венцислав Венев“.

Председателят на БТС Венцислав Венев представи дългосрочната стратегия на БТС за развитие на планинския туризъм (публикувана в сайта на БТС). „Пред нас има много конкретни задачи, от чието решаване зависи бъдещето на планинския туризъм в България. Знаем накъде вървим и си поставяме цели в дългосрочен аспект с определени срокове. Затова разработихме дългосрочна стратегия за развитие на БТС за 12-годишен период.“

Основна цел в стратегията е България да стане най-добрата дестинация в Европа за достъпен планински туризъм, управляван от обединена и силна планинска общност в срок до 10 години. А основната цел, записана в Устава на БТС, която е най-голямата и национално представена неправителствена организация, е

В ЕТРОПОЛЕ СЕ СЪСТОЯ XIV БАЛКАНСКА МЛАДЕЖКА ПЛАНИНАРСКА СРЕЩА

Край Етрополе има златна мина, но има също „златни хора“ и „златен екип“. Отлична организация и екипната работа на ТД ТСЕ „Етрополе“, Община Етрополе, перфектно изпълнена програма - това е становището на ръководителите на клубовете и сдруженията, записано в бюлетина за XIV-ата Балканска младежка планинска среща, състояла се от 23 до 25 август тази година в Етрополе. В нея участваха представители от осем клуба и дружества от Черна гора, Босна и Херцеговина и България.

За нас, етрополци, бе удоволствие да посрещнем първите участници в XIV – ата Балканска младежка планинска среща още от 22 август. На 23 август срещата бе открита от г-жа Симеонова - зам. кмет на Община Етрополе.

Хубавото време позволи на участниците да обиколят част от Етрополска Стара планина, където бяха проведени спортно-туристически занимания и беседи.

В Исторически музей на Етрополе всеки младеж участник получи грамота и книжка за печати в НД „Опознай България - 100 НТО“ от председателя на ТД „Туризм, спорт и екология“ Етрополе“ Кати Дочева. Младежите сложиха първия си печат в книжките в Исторически музей Етрополе.

Росица Иванова - началник-отдел по хуманитарни и социални дейности и Цеца Александрова - главен специалист по туризъм в Община Етрополе връчиха купи за участие.

XIV-ата Балканска младежка среща остави незабравими спомени за участниците. Младежите получиха и много знания и умения по планинарството от доц. Тодор Тодоров.

На форума бе взето решение следващата Балканска младежка планинска среща да се проведе в Бело поле - Черна гора през 2025 г.

Кати ДОЧЕВА - председател на ТД ТСЕ „Етрополе“

ОЧАРОВАНИЕТО НА РОДОПИТЕ

През август т.г. ТД „Свищи плаз-2013“ - град Златица осъществи втори пореден маршрут в Родопите. Тъй като достъпът до първенеца на планината - Голям Перелик (2191 м) е забранен поради наличие там на военен обект, насочихме се към следващия по височина връх Орфей (2188 м). Старото му име е Карлъка, което означава „скъп и мил“, в сърцето на планината. На 16 август 2024 г. членове от дружеството потеглихме към Смолян, за планински поход до най-високата точка в Родопите, достъпна за туристи.

В смолянския хотел „Спартак“ бяхме посрещнати от гостоприемните домакини, които ни приготвиха вкусни ястия от родопската кухня. Рано на следващата сутрин с транспорт

тръгнахме към хижа „Перелик“. Планината ни посрещна с прохладна свежест и ясно, слънчево време. Вървахме по мека горска пътека, през рядка иглолистна гора, която постепенно оредяваше, за да ни разкрие чудесни панорамни гледки. От всички страни ни заобикаляха хълмисти поляни, покрити с изобилие от боровинки.

Маршрутът не беше труден – редуваха се леки изкачвания, без големи денивелации и равни участъци. Групата напредваше под умелото ръководство на Джулия Вълчева, която в кратките почивки ни разказа интересни факти за маркировките и ориентирането в планината. За около два часа стигнахме до най-сериозното изкачване преди самия връх Орфей. Направихме

много снимки до каменната пирамида с българското знаме и плочата с името на върха. Слънчевото време ни позволи да се насладим на обзорна панорама във всички посоки: село Гела, Рожанската обсерватория, кулата на връх Снежанка, връх Голям Перелик, хижа „Ледницата“, а в далечината - град Девин. Отпочинали и очаровани от красивите

гледки, тръгнахме по обратния път. Срещаме групи туристи, с които си разменяхме поздравии. От малка чешмичка близо до пътеката си наляхме студена планинска вода. И точно когато започнахме да се шегуваме, че сме поръчали на синаоптика Ники Василковски хубаво време, небето се заоблачи. Може би това е често явление при този връх, защото то е възплато в прочутата народна песен „Бела съм, бела, юначе“:

„Един бе Карлък останал и той не щеше остана, ам беше в могла потънал.“

За наша радост преваля за кратко, така че завършихме нашия поход леко уморени, но преизпълнени с хубаво настроение.

На следващия ден, на връщане към Златица, спряхме за кратко в село Широка лъка и Девин. Красотата на Родопите и автентичната възрожденска архитектура, спокойният дух на градчетата и топлото отношение на местните хора, всичко това създаваше неповторима атмосфера по време на трidневното ни пътуване. И по традиция, преди да се разделим, започнахме да планираме следващото пътешествие през месец октомври.

ТД „Свищи плаз-2013“ - град Златица

НА ПЛАНИНСКИЯ ТУРИЗЪМ

да развива спортно-туристическа дейност.

В дългосрочната стратегия за развитие на БТС има три подпериода, всеки със свои основни аспекти. В **Първия подпериод** (1-4 година) вече тече пълен анализ на инфраструктурата (материалната база) – предстои пълен одит на активите, както и водене на статистика (посещаемост, нощувки в хижите и пр.).

Вторият важен аспект на първия подпериод е **увеличаването на членската маса в туристическите дружества и особено привличането на млади хора**. За целта дружествата трябва да улеснят достъпа до информация за тях.

В стратегията е заложена също **дигитализация на всички дейности в БТС** – на практика тя ще се осъществява чрез приложения (в телефоните), които ще обслужват както планинския туризъм в България, така и различни събития. До края на 2024 г. ще има приложение, чрез което може да притежавате **дигитална членска карта за БТС (включително дигитална членска марка)**. Тя ще дава възможност за определени бонуси – нещо, което със сигурност ще допринесе за увеличаване на членската маса.

Предвидено е също създаването на **интерактивна туристическа карта на България** с информация за туристически дружества, хижи, маршрути, обучения по планинарство и пр.

С цел развитие на ученическия туризъм приканвам туристическите дружества да установят контакти

с училищни ръководства и да подготвят ученически прояви в календарните си планове за 2025 г. Догодина очакваме участници от всички градове в страната в НТП „По стъпките на Ботевата чета – Козлодуй – Околчица“, в Националния преглед на спортно-туристическите дейности „Кристален еделвайс“ на яз. „Копринка“ и други ученически прояви“, посочи Венев.

В своето изказване проф. Атанас Георгиев – член на УС на БТС и почетен председател на Българската федерация по ориентиране подчерта: „През юли 2023 г., благодарение на настоящото ръководство на съюза, бе възстановен статута на БТС като национално представена организация за спортно-туристическа дейност. Но има проблеми, чието решение зависи и от държавните институции – например точка в Закона за физическото възпитание и спорта, която определя БТС като спортно-туристическа организация. Заради това трябваше да изключим от сдружението традиционни членове като БФО, БФКА и БФТ.“

За развитието на ученическия туризъм е необходимо да възстановим някогашния модул „Туризъм“ в училищата. Поставяме често този въпрос пред ръководствата на съответните комисии в Народното събрание“, завърши проф. Георгиев.

Събитието бе закрито с изпълнение на хор „Планинарска песен“ и на гайдарката Аделина Чолакова от Триград.

ЕХО

КАНСКА СРЕЩА

ПРЕДСТОИ ДИГИТАЛИЗАЦИЯ НА ДЕЙНОСТИТЕ В БТС

Интервю с Венцислав Венев – председател на Сдружение „Български туристически съюз“

Г-н Венев, какви емоции изпитвате днес, в Деня на туризма на Черни връх, в който честваме 129 години организиран туризъм в България?

Изключително съм развълнуван от празничната обстановка тук, на Черни връх – има много хора, гости и представители на туристически дружества от цялата страна, членове на УС на БТС. Това е най-големият туристически празник у нас, типичен туристически събор на най-старата неправителствена туристическа организация в България.

Какво е посланието Ви към всички туристи и към туристическите дружества, членове на БТС?

Посланието ни към всички български туристи, независимо дали са членове на БТС или не, е да направим България най-добрата дестинация за планински туризъм в Европа. Имаме всички дадености, за да следваме тази цел неотклонно. Като туристически съюз, заедно с нашите членове – туристически дружества, ще направим всичко възможно да реализираме тази цел – България да предлага планински туризъм на най-високо ниво.

В този смисъл кои са краткосрочните цели и задачи?

На първо място е увеличаването на членската маса в клубовете на туристическите дружества. Основна посока е привличането на учаци, младежи и студенти, които да усвояват опита на по-възрастните и да развиват дейностите.

Второто основно направление в нашата работа е дигитализирането на дейностите на БТС, както и на сродни такива в туристическия сектор. **Първата ни задача е дигитализиране на членската карта в БТС** (в приложение), с цел лесен достъп до всеки член на сдружението. Освен това чрез нея всеки член ще има бърз достъп до информация какво се случва както в съюза, така и в сектор туризъм в България и в цялата туристическа общност (новини, събития, програми и пр.). Надяваме се дигиталната членска карта да бъде факт до края на 2024 г. Така в началото на 2025 г. туристическите дружества ще могат да плащат членския си внос и да получават дигитални членски марки чрез това приложение. То ще бъде една от придобивките в чест на 130 години организирано туристическо движение в България, което ще честваме догодина.

Друга наша цел е **разработването на дигитална (интерактивна) карта**, на която в различни слоеве ще бъдат нанесени хижи, обекти от НД „Опознай България – 100 НТО“, туристически дружества, маршрути, всички дейности и прояви в системата на БТС и друга полезна информация. Това също ще бъде приложение, което ще се развива, обогатява и актуализира

във времето.

Третото основно направление за работа в БТС е обучението на кадри – усвояване на член опит и на добри практики. Чрез привличане на повече младежи ще положим усилия да възстановим Юношеския туристически съюз. Първите резултати са налице – броят на младите хора в туристическите дружества расте.

Имате ли пожелание към българските туристи?

Искам да пожелая на всички туристи здраве, хубаво време и емоции в планините и повече срещи и празници като днешния.

ГАЙДАТА Е ЧАСТ ОТ „ДУШАТА“ НА РОДОПИТЕ

Казвате, че от 2007 г. сте член на ТД „Родопей“, с. Ягодина.

Това е факт, за който благодаря на председателя на ТД „Родопей“ Сергей Генчев, който ме покани да стана член на дружеството. Обичам планинските преходи, но откакто съм кмет, за тях ми остава все по-малко време. Днешната атмосфера на Черни връх е много приятна, а на практика харесвам всички български планини. Страната ни е много красива и винаги има какво да се види. Хубаво е най-напред да опознаем нашата България.

Кои обекти в Родопите би ни поканила да видим?

Естествено, най-напред село Триград и околностите, но където и да отидете в Родопите, навсякъде е много красиво – това е една магнетична планина. Има пещери, екопътеки, различни забележителности.

Откога свирите на гайда?

От 2005 г., когато бях в осми клас. Навремето в Смолян имаше детско-юношески фолклорен ансамбъл, където в свиренето на гайда ме обучаваше Костадин Илчев. Родопчани казват: „И в бално, и в драго, гайдата е част от нас!“. Тя е част от „душата“ на Родопите.

Имате ли любими родопски песни?

Всички са ми любими, но особено обичам бавните и тъжните – те са част от живота на родопчани в миналото, създавали са ги по време на работа или други преломни събития. Родопската песен дава усещането за волност и широта, каквато е и самата планина Родопи.

Имате ли участия с гайдата в събития? Как хората приемат вашите изпълнения?

Хората ги приемат много добре, интересът е огромен както сред българи, така и сред чужденци. Много са и желаещите да се обучават – има школи в Смолян, Девин, Рудозем, Златоград, София, Пловдив...

Досега съм участвала в различни музикални форуми в Палма де Майорка, Турция и Гърция. Предстои ми участие в международен фестивал за жени-гайдарки в Испания.

Искам да изкажа специална благодарност на БТС за помощта и подкрепата за ТД „Орфей“ – Триград, както и за поканата да участвам на празника на туризма на Черни връх.

Какво ще пожелаете на читателите на в-к „Ехо“?

Да са здрави, да посещават планините и да пазят родната природа чиста, както и от пожари, това е отговорност на всички нас.

Иван Портев от София (1 година) бе един от най-малките участници в тазгодишния празник на Черни връх. Той бе дошъл с родителите си Ирина (33 г.) и Стефан (32 г.) Портеви. Тук са и за да се разхождат и за да изпитат настроението на празника. Ирина Портева споделя, че преди две години на празника на Черни връх е бил бащата на Иван – Александър (3 г.), тогава на същата възраст. Самата Ирина събира печати на обектите от Национално движение „Опознай България – 100 национални туристически обекта“ чрез неговото дигитално приложение.

ТРАВЕРСЪТ НА БЕЗЕНГИЙСКАТА СТЕНА - „ВИЗА КЪМ ВИСОКИТЕ ВЪРХОВЕ” ЗА БЪЛГАРИТЕ

Безенгийската стена! Поредица от върхове, надвишаващи пет хиляди метра – Източна Шхара (5050 м), Главна Шхара (5184 м), Западна Шхара (5057 м), пик Шота Руставели (4960 м), Източен Джанги-тау (5038 м), Главен Джанги-тау (5061 м), Катин-тау (4974 м), Гестола (4859 м) и Лялвер (4360 м). Там шест от всичките осем петхилядника на Европа са съединили ледено-каменните си тела, за да създадат един прекрасен, труден, но много желан обект за алпинистите.

Съединяващият поредицата върхове ръб е тесен, заледен и силно насечен. На много места по него се срещат обледенени и трудни скални жандарми. Особено трудни участъци тук са „Пилите” на Шхара – низходящ остър леден ръб, който се спуска от Западна Шхара към пик Шота Руставели, както и „Пилите” на Катин-тау – остри скални жандарми преди изкачването на върха.

Близко 12-километровата стена се простира от изток на запад под формата на подкова. Северните ѝ склонове са отвесни, снежно-ледени стени, високи до 2000 метра. По тях често с грохот се откъсват големи ледени блокове, които се разбиват върху 18-километровата снага на ледника Улу-Чиран-Безенги. Южните склонове са по-полегати. Там долу, на 3000 метра по-ниско, в долината на „Слънчева Сванетия” цъфтят пъстри планински цветя – една прекрасна долина като в приказките. А там горе, в продължение на 12 километра, навързани един с друг чрез тесен снежно-леден ръб, са поредицата върхове, все в границите на петте хиляди метра, които в най-добрия случай се преминават най-малко за 7 дни...

Георги Атанасов

Сандю Бешев

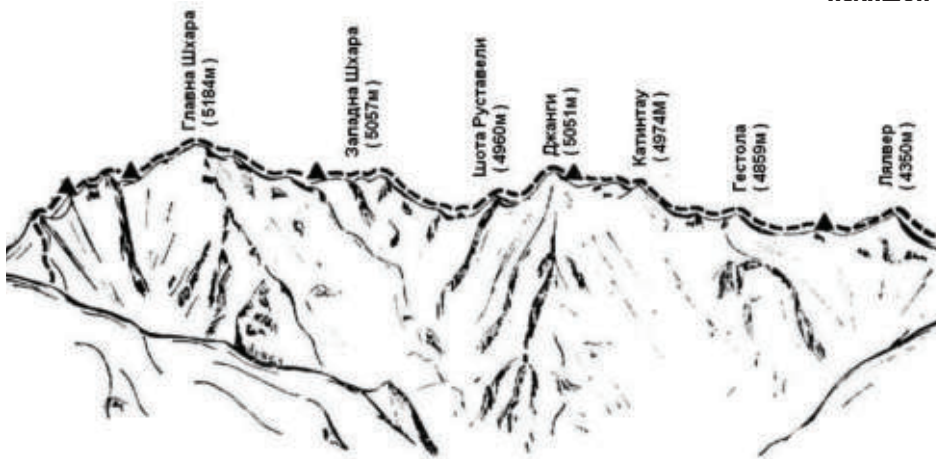

Кръстю Алексиев

Ангел Петров

С пълно право Безенгийската стена заема много важно място в историята и развитието на българския алпинизъм, защото на два пъти тя привлича вниманието на нашите алпинисти. Първият български опит за нейното траверсиране е направен още през 1961 г. За съжаление на 19 август той завършва без успех, и то с цената на 3 свидни жертви – Цанко, Данчо и Радко. Траверсът е прекратен. Това обаче не разколебава нашите алпинисти, които след трезва преоценка

Траверсът на Безенгийската стена

на възможностите им и най-вече след усилената тригодишна подготовка, през 1964 г. правят втори опит. Реабилитацията този път е напълно успешна. Успехът е оценен от редица ръководители на БТС, които го нарекоха „Виза към високите върхове”.

И действително, в следващите години повече от 800 наши алпинисти посетиха Кавказ, където се изкачиха на над 100 кавказки върха. Повече от 250 изкачвания те направиха и на памирските, тян-шанските и хиндукушките седемхилядници. 34 българи успешно стъпиха и на 13 от 14-те осемхилядника, в това число и на най-високия връх на планетата – Еверест (8848 м). **Безенгийската стена обаче си остана първият голям български успех. Успех, извел родния алпинизъм на „алпийска сцена”.**

Сега, когато от този миг ни делат точно 60 години, аз като участник и в двете експедиции

искам да върна лентата назад в годините 1961-ва и 1964-та. Аврам Аврамов, Георги Атанасов, Енчо Петков, Йордан Мачирски, Радко Бреанов, Сандю Бешев, Тодор Николов и Цанко Бангиев, подредени по азбучен ред на малките им имена, бяха избраниците на Републиканската секция по алпинизъм (РСА) за участие в това първо голямо начинание.

Както обикновено се постъпва при изкачването на върхове с по-голяма надморска височина, така и сега групата ни успешно осъществява изкачване на три върха – Кошан-тау (5145 м), Мижирги (5025 м) и Джанги-тау (5051 м), като на последния връх, който е точно по средата на бъдещия ни път, правим задължителната „заброска” (зареждане с храна, резервна екипировка и най-вече гориво, т.е. газ за примусите).

На 17 август 1961 г. напускаме базовия лагер. Два дни по-късно, без никакви смущения или наличие на наченки на планинска болест, изкачваме Главна Шхара. Достигната е най-високата точка от целия траверс. Трудностите и опасностите обаче

(помощна група) успешно завършваме започнатото през 1961 г. дело. Българска е втората чуждестранна група, осъществила 12-ото поредно преминаване на много трудния, опасен, но и популярен траверс на Безенгийската стена. Ето какво, още тогава, съм записал в дневника си:

„10 АВГУСТ. Ставаме рано. Пред нас извишава мощната си снага връх Гестола (4860 м). Изхвърляме от границите всички излишен багаж, в това число и

част от хранителните ни запаси. Нали тази вечер трябва да бъдем в лагера. Бяхме сигурни в това. Гестола нямаше технически трудности, но за да го изкачим, мобилизирахме всичките си сили и воля. В 9 часа сме на върха, от където изстрелваме последната зелена ракета, с която съобщаваме, че всичко е наред. Спускаме се надолу бързо, но с повишено внимание.

В 12 часа сме на превал „Цанер” – 3920 м. Край! Траверсът на Безенгийската стена е завършен. Обещанието от 1961 г. е изпълнено. Тук поставяме традиционната записка: „Днес, 10 август 1964 г., Георги Атанасов, Сандю Бешев, Кръстю Алексиев и Ангел Петров от България завършиха успешно траверса на Безенгийската стена. Успех на тези, които ще тръгнат по нашия път”.

Спускаме се към ледника бързо. В горния му край отдалече разпознаваме малката група, която размахва високо над главите си ледокопи. Това са нашите другари, които са заедно със зам. председателя на ЦС на БТС Никола Спасов, дошъл специално от България за този тъй много и дълго очакван успех.

Прегръдки, целувки и твърдо и високо изречени слова от най-високо място: „Момчета, това е визата ви за още по-високи върхове”...

За „Епопеята Безенги” от 1961 и 1964 г. и с поклон пред паметта на моите другари и партньори, с които водехме битката, наречена „Безенгийска стена” – Цанко Бангиев, Йордан Мачирски, Радко Бреанов, Енчо Петков, Георги Атанасов, Георги Щерев, Аврам Аврамов, Ангел Петров, Тодор Николов и Щилиян Атанасов, 60 години по-късно ви припомням аз, Сандю Бешев.

След 54 години отново съм по тези места. Този път с мен са синът Аспарух (Пури) и внукът Йордан (Данчо) на Йордан Мачирски. Големият ми син Иван и още няколко наши верни приятели. Мисията ми е да покажа мястото, където тримата ни отлични алпинисти сменяха родните си домове с вечния леден гроб.

На специален, огромен каменен блок, недалеч от селцето Ужгули, но на хиляди километри от родината поставихме паметни плочи, ледокоп и скални клинове. С много тъга и насълзени очи бавно и мъчително разказах това, което изживях през августовските дни на 1961 година. Удържах на обещанието, което дадох пред присъстващите и година след това за „Епопеята Безенги” написах книгата „Безенги – Еверест на моето поколение”. Тази година, по случай 60-годишния юбилей от успешното преминаване на „Безенгийския траверс” излезе и второ нейно издание. Потърсете я! В нея ще научите много за първия голям международен успех на българския алпинизъм през 60-те години на миналия век. И тези, които помнят и знаят изброените по-горе 10 имена, и тези, които не ги познават, ще научат нещо повече за лидерите на моето поколение, извело българския алпинизъм на международната сцена.

доц. Сандю БЕШЕВ

КАК СЕ УПРАВЛЯВА ЕДНО МОДЕРНО ТУРИСТИЧЕСКО ДРУЖЕСТВО

презентация на ТД „Боерица“ – с. Владая на Първия
национален туристически фестивал в Мальовица

Презентацията бе открита от **Димо Христов** – председател на УС на ТД „Боерица“, който отговаря за връзки с партньори и институции и „Доброволческа дейност“ и **Петя Николова** – член на УС на ТД „Боерица“, отговорник за отборно планинско състезание „По стъпките на Алеко с приятел“.

Димо Христов - ТД „Боерица“ – Владая е сравнително младо туристическо дружество на 13 години. Членският ни състав е около 60 души, предимно млади хора – проактивни и трудолюбиви, с които сме на еднаква енергийна вълна, изповядваме еднаква ценностна система за планината и за живота, обичаме планината и спортовете в нея.

Мисията на ТД „Боерица“ (по устав) е да съхраняваме, обогатяваме и развиваме традициите на българското туристическо движение. За нас хората са най-важни, всяка една организация се създава за тях. Пребиваваме в планината за здраве и отбих сред природата със съмишленици и приятели и правим всичко, което допринася за това.

Петя Николова – как управляваме нашето модерно туристическо дружество?

Стараем се в проявите да включваме хора от всякакви възрасти и поколения, с различни интереси, които обичат природата. В последните години успяхме да намерим правилната формула на управление и да се фокусираме върху правилните неща, за да постигнем устойчиво развитие и надграждане. Три са най-важните сфери, върху които се фокусираме: **спортно-туристическа дейност, социална дейност и доброволчество и стопанска дейност.**

Димо Христов - изброените три дейности са взаимосвързани и между тях трябва да се постигне необходимият баланс. 90 % от хората идват при нас заради спортно-туристическата дейност, която има модерна визия. Има леки походи и дейности, има и адреналинни. В ТД „Боерица“ фокусът е върху адреналинните спортове – планинско колоездене, ски и ски-туринг, катерене и алпинизъм, пешеходни преходи. Всички тези спортове са обединени под егидата на Спортен клуб SOS. Стараем се да използваме максимално потенциала на планините в България, в зависимост от времето, сезона и условията, които предоставят конкретни планини за различни видове спорт. В дружеството имаме десетина сертифицирани планински водача. Стремим се да сме компетентни във всичко, което правим. За целта постоянно организираме курсове и обучения. Веднъж в годината провеждаме международна експедиция (силононатоварваща). Кандидатите за нея трябва да покриват определени критерии и да преминат през контролни изпитания. Експертна комисия оценява дали са подготвени да се включат в експедицията.

Петя Николова – не съм много опитен планинар, но в нашето дружество имам възможност да се уча от поопитни хора, с експертиза и компетенции. Борбата за покриване на критериите и контролните изпитания за мен продължи с изкачвания на върхове в Черна гора, Албания и Босна и Херцеговина, както и със слизането от тях, за което благодаря за помощта на поопитните ми колеги.

Димо Христов – втората ни основна дейност е социалната, заедно с доброволството. За нея провеждаме обучения за подобряване на квалификацията на членовете на дружеството. Поддържаме маркировките и пътеките в част от Северозападния дял на Витоша и в част от Люлин по определени стандарти, в съответствие с Правилника за маркиране и поддържане на туристическата инфраструктура.

Всяка година организираме практически курс по първа помощ с Академия „Първа помощ“; обучения по катерене и алпинизъм, планинско колоездене. Тези знания и умения осигуряват по-безопасно пребиваване в планината.

Веднъж в годината провеждаме уникални детски лагери за деца и родители.

Петя Николова – в България има много хора с желание да бъдат доброволци, но те не знаят как и къде... Някой трябва да ги насочи и организира. Ние привлякохме няколко партньори и спонсори. В нашите състезания винаги има социална кауза, която популяризираме, събираме средства и подкрепяме хора в неравностойно положение. В последните години тази дейност ни сплотява като екип и стимулира хора и организации да помагат.

Димо Христов – въпреки че сме юридическа организация с нестопанска (идеална) цел, за постигане на целите ни е необходимо финансиране (стопанска дейност). В настоящия век няма субсидии и сигурни пари, трябва да ги намерим за нашите спортове и събития.

Петя Николова – необходим е добър финансов мениджмънт, за който разчитаме на колежата **Радослав Иванов**. Имаме добър мърчандайзинг, залагаме на партньорства и спонсорства, но с партньори, с които споделяме определени ценности. Проактивно търсим фирми, които желаят да са социално ангажирани. Има хора и фирми, с които работим много години, което води до създаването на печеливши събития. Годишно организираме около 50 прояви. Най-голямото и емблематично за нас е „По стъпките на Алеко с приятел“. Посветено е на първото изкачване на Черни връх от **Алеко Константинов** и неговия другар **Никола Тангилов**. Това е отборно събитие, отворено за всички – категориите са: семейства, приятели, съседи, колеги, които отборно преминават по стъпките на Алеко. Вече седем години това е най-голямото планинско отборно състезание

със социална кауза в България. Привлякло е доста партньорства, съмишленици и нови членове.

Димо Христов – „По стъпките на Алеко с приятел“ е емблематично не само за дружеството, но и за София и дори за страната. Тази година то е в топ 3 в календара на фондация „София – европейска столица на спорта“. Каним всички туристически дружества да участват в него – тази година пешеходният преход ще се състои на 5 октомври, а за първи път въвеждаме втора дисциплина и втори ден в състезанието – „По велопътеките с приятел“ за планинско колоездене, което ще се проведе на 6 октомври. Създадохме страхотен маршрут, който минава през Витоша и Люлин. То също ще бъде отборно. Съществува и категория дватлон с участие и в двете състезания.

Велотрасето е атрактивно, безопасно, подходящо за начинаещи и за напреднали колоездачи. Събитието се съгласува с над 25 институции. Имаме партньорства с различни министерства, общини и институции, както и с БТС, на които изказваме благодарност.

За да бъдем модерно туристическо дружество и за постигането на баланс между трите ни основни дейности следваме следните стъпки:

1. Създаваме качествен и енергичен екип в УС, като въвеждаме повече членове в управленската дейност (малки работни групи за различните дейности);
2. Работим с качествени външни и вътрешни специалисти: юристи, счетоводители, инструктори; IT-специалисти;
3. Качествена вътрешна нормативна уредба спрямо целите на дружеството: устав, вътрешни правилници и протоколи;
4. Дигитално дружество и маркетинг – сайт, социални мрежи (медии), бюлетин и мейлинг листи;
5. Отлични партньорства с институции, кампании, сдружения и клубове;
6. Уникалност – може да бъде събитие, кауза, състезание, база.
7. Чувство за принадлежност на членовете (фундаментално разковниче за една успешна организация).

Управителен съвет на ТД „Боерица“ – с. Владая:

Димо Христов - председател на ТД „Боерица“, връзки с партньори и институции, отговорник „Доброволческа дейност“
Радослав Иванов - зам. председател, отговорник „Финансова и административна дейност“, връзка с членове на ТД „Боерица“

Петя Николова - отговорник за отборно планинско състезание „По стъпките на Алеко с приятел“
Людмил Сираков - отговорник спортна дейност и спортни събития

Станислава Николова – отговорник „Маркетинг, реклама и мърчандайзинг“ (бренд, социални мрежи, стратегии, визии, дизайни)

1010 ГОДИНИ ОТ БЕЛАСИШКАТА БИТКА НА ЦАР САМУИЛ СРЕЩУ ВАСИЛИЙ II

През юли, преди повече от 1010 години (1014 г.) в Ключката клисура (на името на село Ключ, Петричко) се води едно от най-драматичните сражения във военните летописи на България. То се развива в стеснената част на долината на р. Струмешница, между планините Беласица и Огражден, в жесток сблъсък между български и византийски войски.

Всичко започва с нахлуването на император Василий II с многобройна войска на север, през Рупелския пролом по долината на р. Струма и оттам на запад по долината на р. Струмешница. При най-стесненото място на Струмешницката долина тя е в очакване на войската на цар Самуил. Тук той вече е изградил значима система от отбранителни съоръжения. Тази система обхваща част от северните склонове на планина Беласица и част от южните на планина Огражден, в стеснената долина на Струмешница, близо до село Ключ, върху основите на стара крепост и останки на селище отпреди новата ера. Новият отбранителен вал достига в Огражден до височините Горните бръчини и Метаризо. В самата долина, върху хълмисто възвишение е изградено голямо земно укрепление, което служи и като команден пункт, а впоследствие става известно като **Самуилова крепост**.

Сблъсъкът между войските на Василий II с отбраняващите се войски на цар Самуил става неизбежен. Византийците се втурват и осъществяват няколко атаки, които не довеждат до победен резултат, а са отблъсквани и то със значителни загуби на нашествениците. И все пак Василий II постига победа, но тук историята е малко по-друга и идва с ново развитие на бойните действия.

Новото развитие започва с проникване на силна византийска войскава част в гръб на защитниците на Самуил. Началото поставя голям конен отряд, чийто предводител е Никифор Ксифий, стратегът на Филипопол. Той успява да намери път и през село Митнице, което се намира в южната част на Беласица, се спуска в посока към село Ключ и напада в гръб отбраняващите се български войски. Денят е 29 юли 1014 година. Самуиловите войници са изненадани и обградени от двете страни и претърпяват голяма загуба.

Поражението е последвано от небивали жестокости, които нямат аналог в световните военни истории. И византийците понасят много загуби. След стихването на боевете трагична са оказва съдбата на близо 14000 пленени самуилови войници - Василий II

разпоредил всички да бъдат ослепени и само на 100 души да се оставя по един с едно око, за да ги води. Този акт донесъл към титлата му император прозвището „Българоубиец“.

Житейската съдба на ослепените войници исторически не е съвсем известна. Има обаче писмени извори, които сочат, че една част се е отправила към тогавашната столица Охрид, друга към село в сегашната община Разлог, което се нарича Добърско, но е носило и името Недобърско. Там повечето от ослепените войници се отдали на просия, други станали основатели на певческа школа (Добърска/Недобърска певческа школа).

До 1912 г. село Добърско се е наричало Недобърско. Намира се на 12 километра от Разлог. Селото сега е купно, като пет от старите му къщи са обявени за паметници на културата, като образци на градене на къщи по стила на Разложко-чепинската възрожденска къща. Паметник на културата с национално значение е **църквата „Сретение Господне“** от 1860 година, както и още по-старата църква от 1614 година **„Свети Теодор Тирон и Теодор Стратилат“** (№ 3 в списъка на 100 НТО). Селото е взело участие в освободителните борби, които включват Кресненско-Разложкото въстание, Илинденско-Преображенското въстание и Балканската война. Посещава се от много любители на старини, но тук впечатляват и много природни дадености, сред които е водопадът на потока Клинец, с пад на водата от 24 метра. По времето на цар Иван Шишман селото се е наричало Гнидобърско.

Това село Добърско станало място на заселване и на ослепени войници на Самуил, които преживяли главно с просия. Те станали и основатели на певческата школа, каквито в онези година съществували по много други места. Това се узнава и от народно предание, според което ослепени след Беласишката битка войници се настанали тук и създали певческа школа под името Недобърска (сега Добърска). Откритието на научна основа на тази школа идва през 1851 година от учения Атанас Чолаков Хилендарец. Тя влиза в ползрението и на фолклористи, сред които са Стефан Веркович, Михаил Попфилипов, Серафим Боянов и Антон Попстоилов. Любопитен се оказал и песенният репертоар на школата, а и това, че участниците в нея издирвали саки и други в природна немилост деца и ги обучавали на пеене, свирене на гусла и други народни инструменти.

СЪДБАТА НА ЦАР САМУИЛ

Цар Самуил е с честта да има три паметника в България, каквато чест друг владетел няма. Един от паметниците е в София, вторият е в град Кресна, а третият е в Национален парк-музей „Самуилова крепост“ (№ 5-а в списъка на 100-те Национални туристически обекта). Цар Самуил лично участва в боевете при Беласишката битка и е ранен в разгара на сражение. Синът му Гавраил – Радомир успява да го измъкне от боя и да го спаси. Да надникнем телеграмно в житейското му битие. Царува от 997 до 1014 година. Син е на комит Никола, а майка му се казва Рипсимия. Брат е на другите синове на комит Никола – Давид, Арон и Мойсей. Престолнината му е в Охрид. Последният му житейски ден на земята е 6 октомври 1014 година, а смъртта му е от сърдечен удар, който го постига, след като вижда ослепени войници от Беласишката битка.

ПОГЛЕД КЪМ САМУИЛОВАТА КРЕПОСТ В ИСТОРИЧЕСКИ ОБЗОР

Крепостта на цар Самуил се намира на хълмистото възвишение в стеснената част на долината на р. Струмешница, на десния бряг на реката и на 5 км. от село Ключ. Изграждането на крепостта на Самуил се осъществява върху останки от селища отпреди новата ера и на славянско селище от 8-и век. Към 10-и век това славянско селище е добре развито и гъсто застроено, обградено от отбранителни съоръжения с вал и ров. Изгражда се и крепост, което Самуил прави с отбранителна цел за защита от нахлувания на войски от Византия. За тези отбранителни военни фортификации съобщават в писмени летописи и византийски хронисти, сред които Йоан Скилица, Йоан Занара, Георги Монах, Михаил Глика. Отбранителната система служи и като команден пункт.

Какво представлява крепостта, която впоследствие получава името Самуилова?

Върху руините на старото тракийско, а по-късно славянско селище, са изградени земни укрепления с три вала и два рова. На най-високата част на хълмистото възвишение е изградена наблюдателница и отбранителна кула,

за чието строителство са използвани ломени камъни. Предната част на укреплението е използвана като бойна пътека. Като фортификационно съоръжение крепостта може да се отнесе по вид към тогавашните градежни военни съоръжения.

По внушение на Петричката ясновидка Ванга и с решителните действия на Людмила Живкова, по онова време министър на културата, през 1980-1981 г. на десния бряг на река Струмешница, на 20 км. западно от град Петрич, бе изграден **Национален парк-музей „Самуилова крепост“**. С тържествено възпоменание същият е открит на 23 октомври 1982 г.

В най-високата част на местността, където са добре запазени останки от крепостната наблюдателна кула, са издигнати четири високи пилони, обхванати от широк пръстен. Те символизират четирите географски области: Добруджа, Мизия, Тракия и Македония, от които се е състояла тогавашна България. Пръстенът, който ги свързва, символизира единството и вечността на Българската държава. Височината на пилоните е израз на стремежа на българите към духовно и културно извисяване.

Малко по-ниско от мястото на пилоните, на подходящо избрана площадка, е издигнат величествен бронзов паметник на цар Самуил в цял ръст. Зад скулптурата на царя, на висока стена са бронзовите фигури на ослепените Самуилови войници.

Музейният комплекс е сполучливо оформен в паркова обстановка. Още в началото посетителят, като влиза в тази историческа местност, се запознава с художествено изработено табло, на което е показано родословното дърво на цар Самуил. Така всеки може да научи или да си припомни, че неговия баща е Комит Никола. Титлата или званието „Комит“ е означавало управител на големи по площ територии от Българската държава. Титлата е носена от близки роднини на владетеля. Никола е бил братовчед на цар Петър, и е принадлежал към Крумовата династия.

Националният парк-музей „Самуилова крепост“ е достъпен за посещения през всички дни на седмицата. За контакти: тел. 0879819509, samuilovakrepost@abv.bg

Борис САНДАНСКИ

НАСЛАДЕТЕ СЕ НА КРАСОТАТА НА РИЛА

Маршрут: х. „Рилски езера“ – х. „Седемте езера“ – Езерния връх - х. „Иван Вазов“

Хижа „Рилски езера“ (2150 м н. в.) е масивна четири-етажна постройка, която се намира на площадка с великолепна панорама в местността Каменното мосте (Северозападна Рила), на входа на циркуса на Седемте рилски езера. Тя е открита е през 1989 г. В изграждането ѝ с доброволен труд активно участват дупнишки туристи, включително туристи ветерани.

Хижата разполага с общо 190 места за нощувка, разпределени в стаи (с по 2, 3 и 4 легла), повечето от които са със собствени санитарни възли и бани. Общите стаи са с по 6, 7, 11 и 12 легла. Хижата предлага и два апартамента с по четири места, в които има телевизори. Могат да се ползват и етажни санитарни възли и бани. На разположение на гостите са обширна столова, ресторант, дневна с телевизор, дневен и нощен бар, богат ски гардероб. В приземния етаж е уредена уютна туристическа кухня със столова.

В непосредствена близост до хижата има добре поддържана ски писта (обслужвана от влек) с дължина 900 метра. От пролетта на 2009 г. от х. „Пионерска“ до х. „Рилски езера“ работи двуседалкова въжена линия, като разстоянието от над 2 км с денивелация от близо 500 м се преодолява за 20 минути.

Хижата се стопанисва от ТД „Рилски езера“ – Дупница, тел.: 0701/505 13. За директни контакти: GSM 0886 509 409; www.rilskieзера.bg

Изходни пунктове „Рилски езера“ са местността Зелени преслап и хижите „Пионерска“ и „Ловна“. До тях може да се стигне по асфалтов път, който тръгва от Сапарева баня. Изходна за х. „Рилски езера“ е и х. „Вада“. До нея води асфалтов път от с. Говедарци.

Съседни туристически обекти са хижите: „Седемте езера“ – 1 час, „Скакавица“ – 1,30 часа, „Пионерска“ – 1,30 часа, „Ловна“ – 1,30 часа, „Иван Вазов“ (през х. „Седемте езера“ по летния път) – 4 часа и др.

Хижа „Рилски езера“ – хижа „Седемте езера“

Тези съседни хижи са свързани с три пешеходни маршрута, които дават възможност за разнообразни преходи и излети в красивия рилски район. Пътеките са маркирани, две от тях са подходящи и за зимен туризъм.

Началото на най-прекия маршрут е на поляната под южната фасада на х. „Рилски езера“. Там, близо до оттока на изкуствено езерце е поставен стълб с табела, в съответствие с която се тръгва надясно (на югозапад) и нагоре. Следва се лентова маркировка с жълт и червен цвят. Скоро изкачването свършва, след което се върви 15–20 минути почти по хоризонтала, като се подсичат тревисто каменистите склонове на Сухия рид. Вляво от приятната за ходене пътека има панорамни площадки, от които се вижда, че се обхожда от запад циркусната чаша на най-ниско разположеното езеро от групата на Седемте езера, наричано Долното. По-нататък се преминава през неравен и отчасти скалист терен, където се губи известна височина. В този участък пътеката временно сменя посоката си, така че е добре да се следи внимателно маркировката. Излиза се на основната пътека за х. „Седемте езера“, която идва откъм Долното езеро, по която се стига бързо до крайната цел.

Цялото разстояние се взема за по-малко от час. Важно е да се има предвид, че описаният туристически път е лавиноопасен, поради което той е обозначен само с лятна маркировка.

Вторият възможен маршрут следва в по-голямата си част популярната пътека от х. „Ловна“ за х. „Седемте езера“. За да се отиде до нея се поема на юг, подминава се отклонението за летния вариант, след което по склон, нашарен с клек, се слиза за десетина минути в долината на р. Джерман. Отсечката е очертана със зелени ленти и метални жалони. По-нататък се върви по по-горе споменатата пътека.

Пътят е малко по-дълъг – изминава се за 1–1,15 часа.

Третият вариант за отиване до х. „Седемте езера“ е по билото на Сухия рид. Той е по-

обиколен и изморителен, но в замяна на това несравнимо по-обзорен от останалите. На билото се възлиза за около половин час покрай скиорския влек, чиято начална станция е близо до х. „Рилски езера“. При най-горния стълб на лифта се завива наляво (на юг) и се продължава по пътеката за х. „Иван Вазов“, по която има червени ленти и метални стълбове. След час ходене по платовидно гърбище се стига до езерото Бъбрека. Там отново се сменя посоката на движение – тръгва се наляво (на североизток) по пътеката, минаваща край езерата Близнака и Трилистника, която отвежда до х. „Седемте езера“. Тя също е очертана с жалони и цветни ленти (жълт и зелен цвят).

Този вариант за преход отнема около 2,30 часа. През зимата и при влошена видимост не бива да се допускат отклонения от стълбовата маркировка, особено към стръмните източни и западни склонове на Сухия рид.

Хижа „Седемте езера“ е масивна двуетажна сграда, изградена край североизточния бряг на Рибното езеро, на 2196 м н. в. Намира се в живописния циркус на Седемте езера. Открита е през 1956 г., а през 1982 г. е основно преустроена и разширена. Първото ѝ име е „Проходна“.

Хижата е с капацитет 92 места, от тях на нари – 52. Стаите са с по 2, 3, 4, 5, 7 и 8 легла. Тоалетните са външни, баня няма. Хижата не е водоснабдена, но предстои усвояването на подходящ водоизточник. Има собствена ВЕЦ, отоплението е на пещи с дърва. На разположение на туристите са столова, кухня и бюфет. През активния сезон се предлага топла храна. Стопанисва се от ТД „Рилски турист“ – Самоков (GSM 0896 715 199).

За директни контакти: 0882 506 060
Отправни пунктове за хижата са: х. „Рилски езера“ – 1 час, х. „Ловна“ – 2,30 часа, х. „Вада“ – от 2,30 до 3 часа, и др.

От нея може да се отиде до х. „Иван Вазов“ (през Езерния връх и м. Раздела, летен вариант) – 3 часа, до х. „Скакавица“ (по Сухия рид) – 3,15 часа, до ТК „Мальовица“ (по Зелени рид) – 6 часа, и др.

Хижа „Седемте езера“ – Езерния връх - хижа „Иван Вазов“

От х. „Седемте езера“ до х. „Иван Вазов“ може да се отиде по три маркирани пътеки – две летни и една зимна. Първата от тях преминава през всички етажи на живописния циркус на Седемте езера, с изключение на най-ниско разположения, където е **Долното езеро**. Втората пътека дава възможност да се изкачи Отовишкия връх, в замяна на това не минава през **най-горното езеро – Сълзата**. Зиме тези пътеки са лавиноопасни. Тогава е правилно да се мине през циркуса на езерата Чанкьол (Паниците).

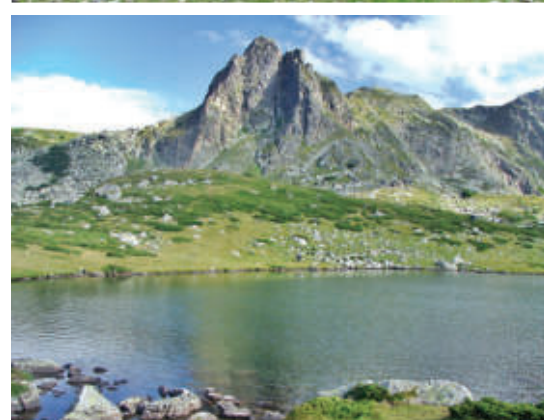
От хижата се поема на юг покрай Рибното езеро. Веднага след него се вижда стълбова поредица, която изкачва наляво (на югоизток) и очертава зимния път за х. „Иван Вазов“. Лятната пътека, без да се отклонява съществено от първоначалната си посока, извежда на следващото стъпало, където се намира **Трилистника** (Ботаническото езеро). Край него има каменна къщичка, стопанисвана от ГС „Дупница“. Малко по-нататък се пресича оттока на **най-голямото по площ**

езеро – Близнака, което остава вляво от пътеката. Следва кратко изкачване до поредното езеро, назовано **Бъбрека**. Близо до южния му бряг има обозначен разклон, от който надясно (на север) се отправя летен и зимен път за х. „Скакавица“, с отклонение за х. „Рилски езера“. Разстоянието от изходния пункт до ез. Бъбрека обикновено се взема за по-малко от час. Изминатият етап от маршрута е очертан и със стълбова маркировка, но тя не продължава нагоре към останалите езера, а завива към х. „Скакавица“.

Следваната пътека повежда наляво (на юг), като описва къси извивки по стръмен склон. Минава се покрай славещото се с ледената си вода изворче Църцорко, чието име предизвиква усмивки и одобрение, после се пресича оттока на **езерото Окото**, който представлява пенлив водоскок. Ето че се стига и до самото езеро, откъдето надясно (на запад-югозапад) се отделя другият летен вариант за х. „Иван Вазов“ (през Отовишкия връх). Продължава се нагоре към купенообразно възвишение, което си заслужава да се изкачи, въпреки че пътеката го заобикаля отдясно. Това е **Езерния връх**, наричан така от туристите заради възможността от него да се види цялата езерна група. След кратко слизание от обзорното място се прекрива оттока и на миниатюрното спрямо другите езерце **Сълзата**, което е вдясно от пътеката. Отново се тръгва нагоре по склон, покрит с трева и камъни, какъвто е и теренът от началото на прехода. Постепенно стръмнината преминава в разлата площ, обрасла с превъзходна алпийска трева. Излиза се на обширната седловина Раздела, която може безпогрешно да бъде разпозната по метален стълб с камбанки.

Седловината Раздела е възлов туристически кръстопът. Оттам се отправят следните маркирани пътеки: на североизток към Зелени рид (азимут 40 градуса) – летен и зимен път за КК „Мальовица“ и зимен път за х. „Седемте езера“; на изток-югоизток към вр. Дамга (Вазов връх) (азимут 120 градуса) – зимен път за х. „Мальовица“, с отклонение за Рилския манастир; на юг, към склоновете на вр. Дамга (азимут 175 градуса) – летен път за х. „Мальовица“, с отклонение за Рилския манастир; на север-северозапад, към циркуса на Седемте езера (азимут 330 градуса) – летен път за х. „Седемте езера“; и на югозапад (азимут 220 градуса) – летен и зимен път за х. „Иван Вазов“. При лоша видимост ориентирането в местността е трудно, въпреки маркировката. Има много примери за отклонение от вярната посока, най-често при гъста мъгла и обилен снеговалеж. В такива случаи сигурни средства за уточняване на посоката са компасът и GPS-устройствата, ако, разбира се, се използват умело.

От седловината, която отстои на около 2 часа от х. „Седемте езера“, се продължава по пътеката, маркирана със зелени ленти. По нея се слиза бързо в долиноподобния циркус Голямо Пазардере (Голяма Мокрица), от чиито мочурища води началото си р. Дупнишка Бистрица. За още около 40 минути се отива

близо до западния край на местността, където се намира х. „Иван Вазов“. Ако времето е лошо, е правилно да се следи стълбовата маркировка, за да не се подмине планинския подслон. При такива неблагоприятни обстоятелства може да се навлезе в силно пресечената местност Плочите, която е малко по-нататък от хижата.

Целият преход е с продължителност около 3 часа.

Хижа „Иван Вазов“ е високопланинска хижа, разположена в алпийския пояс на Северозападна Рила, на 2300 м н. в. Намира се в местността Голямо Пазардере (Голяма Мокрица), в подножието на Отовишкото било на планината. На това място през 1939 г. дупнишки туристи построяват заслон „Иван Вазов“ по случай 40-годишнината на БТС. Впоследствие постройката е разширявана многократно за целите на екскурзионното летуване. От 2003 г. е частна собственост.

Представлява двуетажна каменна сграда със 73 места. Спалните помещения са с от 3 до 18 легла. До самата хижа има бунгала с по 2 и 4 легла, в които могат да се настанят още 24 души. Хижата е водоснабдена, електрифицирана от собствена ВЕЦ, санитарният възел е етажнен. Отоплението е с пещи на дърва. На разположение на туристите са кухня и две столови, едната от които на самообслужване. През лятото се предлага голямо разнообразие от храни. Снабдяването става с коне, които могат да се ползват от посетителите за разходки и пренасяне на багаж.

За контакти и информация: GSM 0887 727 772; www.ivanvazovhut.info

Съседни туристически обекти: х. „Седемте езера“ (по летния път през Езерния връх) – 3 часа, х. „Скакавица“ (по летния път през Езерния връх) – 4, 30 часа, Рилски манастир – 5 часа, х. „Мальовица“ (през вр. Мальовица) – 6–7 часа, х. „Отовица“ (летен път) – 6 часа, с. Пастра (летен път) – 6 часа и др. Тези маршрути са маркирани.

СЛАВЯНКА В ПЛАМЪЦИ

Продължителното засушаване, сухите треви и мълния спомогнаха за пожара в гръцка територия. Бурният вятър бързо насочи огън от полето към планината, където на места има изоставени боеприпаси от гражданската война през 1947-1948 г., които вследствие на огъня започнаха да гърмят. Това създаде допълнително напрежение. Гръцките власти не позволиха участие на жива сила за потушаването на огъня и така силният вятър ускори бързото пренасяне на огъня към границата с България между гранични пирамиди 92 и 96. Българските огнеборци, войска, горски работници и цивилно население бързо се организираха – направени бяха просеки, за да не навлезе пожарът в наша територия. Така нареченият у нас вятър „Вечерник“ промени посоката си и за кратко време обстановката се успокои. На следващия ден обаче той задуха с още по-голяма сила и пожарът се разрасна отново и обхвана още по-голяма територия. За съжаление, просеките не помогнаха и пожарът премина в наша територия, като бързо навлезе в муровите гори.

Самолети, хеликоптери и жива сила се бори за опазването на Славянка (Китка) планина. Въпреки неспирната борба огнената стихия продължи да се разраства. Започнаха обаждания от туристи, които желаят да се включат в гасенето на пожара, но поради опасността, която идва от

Незайно от къде на 26 юли, на север от големия пожар в наша територия, на около километър и половина се появи ново огнище, още по-опасно. Кметът на село Петрово и няколко огнеборци, въоръжени с пръскачки за лозя, успяха да потушат огнената стихия.

На 28 юли това огнище отново се възобнови с опасност да се разрасне с

още по-голяма сила. Активните туристи, дошли да почистват и маркират новата пътека, при създалата се обстановка се организираха и снабдени от хижата с мотики, лопати, брадви, с раници, пълни с туби вода и с личен автомобил тръгнаха да окажат помощ в гасенето на огъня.

Тъкмо навреме. С мотиките и лопатите ограничиха огъня, с водата го загасиха, но времето ги притискаше. Те отидоха на час и половина до най-близкия водоизточник, пълниха съдовете, които имат, върнаха се до огнището и оставиха водата за резерва, при евентуално възобновяване на огъня.

Късно вечерта, с чувство за изпълнен дълг за опазване на природата, те се прибраха в София. На другият ден бяха на работа.

Те не искат да се пише за тях. Това са активни туристи, които обичат природата, участват с доброволен труд, време и средства за почистване и маркиране на туристически пътеки и по други планини. А кои са те?

Това са Антон Дончев, Мирослав Спасов, Виктор Гущеров и Владо Симеонов.

Защо пиша всичко това?

Освен че тези наши активисти допринесоха за опазване на природата, получих много обаждания от членове на БТС, които желаят да се включат в погасяването на пожара. Това ми вдъхва доверие, че членовете на БТС и любителите на природата правят и ще правят всичко възможно за опазване на природата и планините. Като виждам какви са мащабите на пораженията, нанесени от огнената стихия, ви моля: Бъдете бдителни!

Славянка планина е била, е и ще бъде безопасна и привлекателна с красоти, история и легенди. Най-прекръщаваната планина. В нея е и биорезерватът „Али ботуш“. Желателно е посещението да се извършва по маркираните пътеки, за да бъде разходката приятна и спокойна.

хижа „Извора“, Тодор БАЛТАДЖИЕВ

ПЛАНИНА С МНОГО ИМЕНА ПРЕЗ ВЕКОВЕТЕ

Славянка, чието старо име е Алиботуш, се намира в югозападна България. Разположена е южно от Пирин и е част от Рило-Родопския масив. По главното ѝ било минава българо-гръцката граница, като по-голямата и по-интересната ѝ част е в наша територия. Условната граница между Пирин и Славянка минава по долината на р. Буровица от село Ловча (близо до с. Парил), изкачва Парилската седловина (1170 м н. в.), където Славянка се свързва с главното било на Пирин. Оттук се спуска на запад към местностите Юговец и Междурек и върви по речната долина към село Голешово. След това минава през Мраморския мост и известната местност Трите чучура. Реката дотук се нарича Голешовска, а в долното ѝ течение до вливането ѝ в река Пиринска Бистрица – Калиманска.

Славянка е разположена в посока североизток-югозапад. Дълга е около 20-21 км. и широка около 10-15 км. Площта на българската част от планината е 96 кв. км. или 51,7 % от общата ѝ територия. Българската част условно може да се раздели на

две: Парилско-Ловчанска (с 3 върха над 2000 м) и Голешовско-Петровска с 4-5 двухилядника (втората включва и част от землището на село Лехово). Границата между тях минава през долината на Белянов (Белян) дол, после във високата част през местностите Цареви падини и Валозите и достига главното било при най-ниската му точка – 1902 м между Голям Царев връх и Гоцев връх.

С много имена е била наричана планината през вековете. В далечното минало са я считали за част от Пирин, така че старите имена на Пирин са се отнасяли и за нея. Траките я наричали Орбелус (Орбел), т.е. „снежна планина“. Според някои проучвания името Пирин произхожда от хетската дума „перунаш“ (скала) и тракийското име Перинтус или Пиринтус от корена пер (камък). Елините също нарекли южния дял на планината Орбел (пропаст, бездна). С името „Орбелия“ по онова време била наричана областта край долното течение на Струма. Старославянското ѝ име Юденица се свързва с поверие за юди и самодиви, обитавали планината. Най-популярно е славянското ѝ име Перун, свързано със славянския бог Перун, който, според

славянската митология, живял по върховете, разпръсквал гръмотевици и предизвиквал бурно време.

След нахлуването им на Балканския полуостров турците я наричат Беридие (стръмна, отсечена). Име натрапено, неприето и непопулярно сред българите, които продължават да я наричат Пирин.

Много предания и легенди потвърждават героизма и саможертвата на българите, които не скланияли глави пред турския поробител и защитавали своята чест и достойнство. Тези легенди се преплитат с други, които обясняват произхода на имената на различни части от планината, на самата планина или на някои селища около нея.

Легенда, свързана с името Алиботуш, разказва, че в далечни стари времена, в северното подножие на планината, бил

проведан голям есенен панаир. Стичали се тук хората от Мелнишко и Неврокопско, както някога бил наричан Гоцеделчевският край. Най-редовен посетител на панаира бил богатият турчин Али бей, господарят на близкото село Лъки. Носела се мълва, че винаги, когато тръгвал на панаира, от страх или от предпазливост, той скривал лирите си (турски златни монети) в единия си ботуш.

Научил за това хайдутин – местен народен закрильник и решил да вземе лирите и да ги раздаде на селяните, редовно ограбвани и унижавани от бея. Цял ден той дебнел бея и пазачите му и когато следобеда, доволни от търговията и сити от обилния обяд те задрямали, комитата грабнал ботуша и скоро потънал из дебрите на планината. Стреснали се стражарите и на мига скокнали с викове „Али бей, ботуша!“, „Али бей, ботуша!“

Спуснали се турците след комитата, планината на бегот пребродили, но не успели да го догонят. Върнали се отчаяни при господаря си и пред краката му за милост паднали. Гневен бил беят, но признал смелостта на хайдутината и високо се провикнал, та чак клоните на дърветата се разлютели: „Халал да ти е, българино, на

Али бей ботуша, заради голямата ти храброст“ и тоз час разпоредил панаирът да се премести в село Търлис. А на планината за дълго време останало името Алиботуш.

Според мнозина планината, наблюдавана от юг, прилича на ботуш. Оттам, казват, получила и името си.

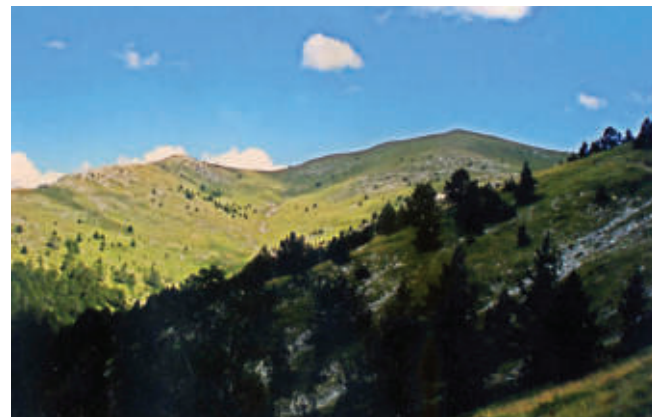
В периода 1929-1934 г. природоизследователят Александър Дряновски проучвал пеперудната фауна и растителния свят на планината. Възхитен от биоразнообразието ѝ, той дал официално предложение тя да се нарича Китка планина.

През 1942 г. Алиботуш е преименувана на Гоцева планина с първенец Гоцев връх, в памет на легендарния революционер Гоце Делчев. През 1954 г. тя е преименувана на Славянка, а нейният първенец запазва името си.

Някои я наричат Безводната, поради липсата на вода в среднопланинския и високопланинския пояси; Гръмовержната – заради страховитите понякога мълнии и светкавици през лятото и Мървашката – като център на някогашната област Мървашко, прочута с примитивния си железодобив през 18 и 19 век.

Съседите гърци все още я наричат Алиботуш, но във физикогеографските им карти е отбелязана с името Орвилос. Това име е съвсем близко до тракийското Орбелус (Орбел).

ТЕКСТ И СНИМКИ:
Атанас ПАНЧЕЛИЕВ

ТЕЛЕФОНИ НА ТД
И ОБЕКТИ В
СИСТЕМАТА НА БТС

ВАРНЕНСКА ОБЛАСТ

ТД „Владислав Варненчик“ – гр. Варна - 0884 17 83 18 и 0888 46 64 43
ТД „Черноморски простори“ – гр. Варна - 0882 99 50 30
ТД „Академик“ – гр. Варна - 0888 30 67 54
ТД „Галата“ – гр. Варна - 0899 02 01 39
Хижа „Ветеран“ - 0899 02 01 39
ТД „Родни балкани“ – гр. Варна - 0896 68 84 25
ТД „Хан Аспарух“ – гр. Варна - 0899 87 89 61 и 052 37 06 40
ТД „Орлови скали“ – гр. Провадия - 0882 96 63 76
ТД „Голямата хурка“ – гр. Варна - 0882 45 88 44

ВЕЛИКОТЪРНОВСКА

ОБЛАСТ

ТД „Трапезица 1902“ – гр. Велико Търново - 0896 64 77 78
УЦ „Момина крепост“ - 062 62 34 10; 0896 69 78 32 и 0896 75 70 49
ТД „Хемус“ – гр. Велико Търново - 0884 33 22 20 и 0884 33 22 21
Хижа „Грамадлива“ - 0884 33 22 20 и 0884 33 22 21
Заслон „Караиваново хорище“ - 0884 33 22 20 и 0884 33 22 21
ТД „Академик – ВТУ“ – гр. Велико Търново - 0889 71 01 88
Хижа „Кръстец“ – в ремонт
ТД „Чумерна 1901“ – гр. Елена - 0896 69 31 69
Тур. спалня „Д-р Христо Момчилов“ – 0896 69 31 69 и 0896 69 31 71
Хижа „Буковец“ – 0896 69 31 69 и 0896 69 31 70
Хижа „Чумерна“ - 0896 69 31 76
ТД „Росица“ – гр. Павликени - 0888 01 52 80
Хижа „Язовира“ - 0888 01 52 80
Ски-база „Грамадлива“ - 0878 30 03 23 и 0898 76 54 24

ВИДИНСКА ОБЛАСТ

ТД „Бонония“ – гр. Видин - 0896 76 61 43 и 0882 35 51 82
Хижа „Божурица“ - 0896 76 61 43 и 0882 35 51 82

ГАБРОВСКА ОБЛАСТ

ТД „Узана“ – гр. Габрово - 0899 96 34 21
Хижа „Узана“ - 0896 24 85 93 и 0886 79 29 82
Тур. спалня „Узана“ - 0899 96 34 21 и 0889 56 48 04
СТД „Бачо Киро“ – гр. Дряново - 0879 46 28 40; 0887 09 91 14 и 067 67 23 32
Къмпинг „Стринава“, Дряновски манастир - 0886 09 90 34
Хижа „Бачо Киро“ – 0887 09 91 14 и 0887 09 91 61
ТД „Росица Мазалат“ – гр. Севлиево - 0882 96 62 64
Хижа „Мазалат“ - 0888 35 26 93
ТД „Планинец“ – гр. Трявна - 0889 80 06 82
ТК „Бръшля“ и къмпинг - 067 76 30 19 и 067 76 31 19

ДОБРИЧКА ОБЛАСТ

ТД „Добротица“ – с. Ново Ботево - 0898 30 98 32
Хижа „Ботево“ – 0894 52 79 97

КЪРДЖАЛИЙСКА ОБЛАСТ

ТД „Белите брези“ – гр. Ардино - 03651 145 26; 0888 87 34 84; 0887 11 80 99
Хижа „Белите брези“ - 0888 66 42 65

Редакцията на в. „Ехо“ моли председателите или секретарите на туристическите дружества, ако междуременно са настъпили промени, да подадат информация за актуалните телефони на ТД, хижите и стопанисваните обекти по електронна поща exobts@gmail.com или на тел. 0882 96 63 16.

ПОЛЕТ С ПЕСНИТЕ НА МВГ „ВЕЖЕН“

Повече от петдесет и пет години мъжка вокална група „Вежен“ - Тетевен възпява красотите на нашите планини, с удоволствие се впуска в народния фолклор и любимите градски песни. „С песента летят!“

Групата е създадена през 1968 г. в отговор на възникналата необходимост от група за планинарски песни. Преди нея в Тетевен е имало още две групи – тази на Петко Лазаров и на ПКСС. МВГ „Вежен“ е създадена от Александър Гюров в състав шест човека, а в началото на 1969 г. неин ръководител става Иван Ножаров, който е свирил на няколко музикални инструмента. Неговият талант и прозорливост привлекли нови хора, групата се разраснала до шестнадесет певци и двама резервни. С много труд и безсънни нощи той успял да създаде репертоар от над сто песни, които са се изпълнявали на републикански фестивали и участия зад граница – ГДР, СССР, Унгария, Сърбия.

Години наред с песните на групата са отваряли вратите на нови заводи, фабрики, предприятия, учреждения, хижи, ресторанти и заведения. В своята музикална дейност Иван Ножаров отворил сърцето си за всички творци в града. Неслучайно той е написал музика по стихове на Димитър Крачиджов – един от събългарите на тетевенската поезия и сатира, Георги Цоев – дългогодишен радетел на духовността в Тетевен, Христо Спасунин – историк и краевед и не на последно място Генко Райков. Много други тетевенски творци създават великолепни песни за възхваля на природните красоти и човешкия дух.

Наред с туристическите в репертоара на групата визит тетевенските народни и хумористични песни и стари градски шлагери. Публиката с удоволствие слуша песни от различни жанрове на Иван Ножаров, като: „Синовен благослов“, „Роден край“, „На Тетевен“, „Песен за Тетевен“, „Химн за Тетевен“, „Родина“, „Лирична туристическа“, „Хайдушката поляна“, „Хижата над Паскал“, „Тетевенските ергени“, „Побратиме, Менчо“, „Дала е мама Гането“, „Бяна Макавейска“, „Цоне, слива костелива“, „Болна е Цанка легнала“, „Мамина Пено“, „Пролет мила, животворна“ и други.

Не пресъхва изворът на творчеството на артистите в този край, вдъхновени от

прелестите на Балкана. Тук можем да споменем и за последната песен, създадена през април 2024 г. в чест на 40 години от експедиция „Еверест-1984“, посветена на смели мъже алпинисти. Песента „Към Еверест“ (за Христо Проданов) с текст на МВГ „Вежен“ и музика на Евгени Стоянов бе изпята за пръв път пред Президента на Република България на 24 април 2024 г.

Групата е награждавана и удостоявана с отличия на различни форуми и фестивали. Получава златни медали на IV и V републикански фестивали на художествената самодейност. Последните призове от тази година са от участията в събори и надпявания в с. Горник, община Червен бряг и с. Рибарица, община Тетевен – два златни медала за МВГ „Вежен“ и два златни медала за солиста на групата Стоян Тетевенски за индивидуални изпълнения.

Още по-важни от златните медали за хористите са човешките взаимоотношения и поддържането на приятелство с хорове и състави от различни краища на страната. Това са „Планинска песен“ - София, „Кайлъшко ехо“ – Плевен, туристическите хорове в градовете Казанлък, Стара Загора, Петрич, Шумен, Велико Търново и др.

МВГ „Вежен“ е двукратен носител на престижната награда „Туристически хор на годината“. Това е наградата на Филип Аврамов, доайенът на туристическата песен в България.

Групата участва с народни песни в предаването „От българско по българско“ на телевизия СКАТ. Предстоят нови участия в телевизия СКАТ в предаването на Бони Милчева „Ако зажалиш...“ с туристически, народни и стари градски песни. Понастоящем формацията се състои от 11 изпълнители, а през тази година вече има 19 участия в страната по различни поводи.

Най – дългогодишен хорист в групата е Стоян Тетевенски, с четиридесет и четири години на сцената. На 4 септември 2021 г. БТС и Сдружението на туристическите хорове в България го наградиха с плакет с надпис: „С признателност на Стоян

Тетевенски за 40 години творчески принос в дейността и развитието на МВГ „Вежен“ - Тетевен“. По достойнство и с отличия на 1 август тази година бе отбелязан и 60-годишният юбилей на ръководителя и корепетитор на групата Сергей Манев.

В сайта „Върхове“ кметът на Тетевен д-р Мадлена Бояджиева казва: „Нито един празник не минава без МВГ „Вежен“ към НЧ „Съгласие 1869 г.“ - Тетевен. Те са като емблема на града, с изпълненията си могат да разтуптят всяко едно планинарско сърце

....
Радост и тъга – такъв е животът в този колектив. На 95 години ни напусна един от шестимата учредители Димитър Пандурски. Разделяйки се с този свят и с близките си, с чиста съвест казва на сина си: „А ти, Благо, след като ме погребеш, още на другия ден се върни в групата и пей! Пейте от сърце! Не чакай четиридесет дни. Момчетата те чакат!“
Да, и Благо беше с МВГ „Вежен“ на Първия национален туристически фестивал „Мальовица 2024“ на 19 и 20 май. И пяха от сърце за неговия баща и за творците, създали групата. Отговорни са и ще продължат!

.....По пътеки и скали
Смело да вървим.
Към Еверест в сърцата си
С Христо да летим!....“

ДАМСКИ ПЛЕНЕР „ПРЕКРАСНА
РИЛА ПЛАНИНА“

По случай 129 години от създаването на Българския туристически съюз г-жа Иова Гочева – художник и скулптор, създаде бюста-барелеф на маестро Филип Аврамов на хижа „Планинска песен“ и барелефа на Хелмут Брокс на хижа „Еделвайс“ на Витоша, организира юбилейния 25-ти Дамски пленер в Говедарци под наслов „Прекрасна Рила планина“. Той се състоя от 21 до 28 юли тази година.

За осем дни шест художнички-туристки рисуваха пейзажи в Рила планина, опиянени от нейната величествена красота.

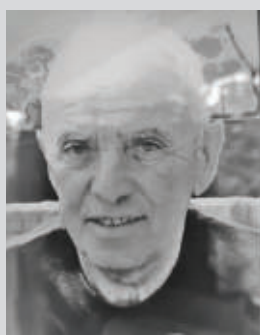
На 27 септември т. г. от 18:00 часа в галерия „Прегърни ме“ на ул. „Раковски“ 63 в София ще бъде открита изложба с творбите от пленера, които пресъздават красотата на Мальовишка Рила.

м.с.инж. М. Караджова

ТЪЖНА ВЕСТ

С дълбока скръб съобщаваме, че след боледуване на 73-годишна възраст на 27 август 2024 г. ни напусна нашият приятел и колега Красимир Статков.

Дългогодишен член на УС на БТС и председател на ТД „Берковица“ – град Берковица, заместник областен управител на област Монтана, кмет на Община Берковица, той отдаде целия си живот на туризма в България. Удостоен е с най-високите отличия на БТС.

Човек с голямо сърце, изключителен професионалист и незаменен приятел. Ще го помним с всеотдайността и ентузиазма, с които събираше около себе си хората и ги превръщаше в съмишленици.

Управителният съвет на Българския туристически съюз изразява съпричастност и съболезнование на близките на Красимир Статков.

Поклон пред светлата му памет!
от УС на БТС и редакцията на вестник „Ехо“

СЪБОР-НАДПЯВАНЕ СЪБРА ТУРИСТИ НА ХИЖА „БУКОВЕЦ“

За втора година Община Елена организира събор-надпяване на хижа „Буковец“ - прохладно кътче в Балкана. Присъстваха хора от околните села и градове. Най-многолюдна беше групата от град Айтос – 18 туристи-ветерани от ТД „Чудни скали“, специално поканени от Румяна Тодорова - председател на КТВ при ТД „Чумерна 1901“ – град Елена.

Буковата гора наоколо заехта от звънките песни на хора от златната възраст, с вечно млади сърца. Вечерта гората стихна и хижата приюти туристите-ветерани от градовете Елена и Айтос.

Отдавна не бяхме се наслаждавали на толкова сърдечно обгрижване от домакините от град Елена. Трапезата бе отрупана с еленски деликатеси, най-вече с прочутия еленски бут, приготвен от сръчните ръце на еленчани.

Шепнеха се топли думи, звучаха туристически песни до късно в нощта. В утрото любезните домакини ни посрещнаха с топла баница, чай и усмивки.

На другия ден Румяна Тодорова беше наш гид и ни показа всичко онова, с което се гордее град Елена и самата тя. Разгледахме двете църкви: старата с освежени вътрешни изографисани стени, а новата с разкошни полилей, подновен под и рядко срещаната икона „Успение Богородично“.

Янка ИВАНОВА - КТВ към ТД „Чудни скали“ - Айтос

БЪЛГАРСКИЯТ ТУРИСТИЧЕСКИ СЪЮЗ
откри
ДАРИТЕЛСКА КАМПАНИЯ
за набиране на финансови средства за ОТПЕЧАТВАНЕ НА ВЕСТНИК „ЕХО“, чрез банкова сметка:
BG71 STSA 9300 0012
4857 19 в банка ДСК

В САЙТА НА БТС
- www.btsbg.org
можете да намерите информация за: стоте национални туристически обекта, телефони и адреси на туристически дружества и хижи; клубове в състава на БТС и федерации; история, цели, нормативна уредба и управленска структура на БТС и др.

Планинска спасителна служба
www.pss-bg.bg
при нещастен случай, дежурни телефони
112, 1470
02 963 2000 - Стационарен телефон на централен денонощен пост

EXO
Издава: Български туристически съюз
Адрес на редакцията:
1000 София, бул. „Васил Левски“ № 75, ет. 5, ст. 525, ПК 427
ISSN-0205-0943
e-mail: exobts@gmail.com ; www.btsbg.org
Срокът за приемане на материали е до 5 число на съответния месец
Ръкописи не се приемат.

РЕДАКТОРИ: Петя Иванова - 0882 966 316; Иван Панкев
РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ: проф. д-р Витан Влахов; доц. Сандю Бешев - алпинист, историк на българския и световния алпинизъм; доц. Кънчо Долапчиев - НСА; Елисавета Първанова - м. с. по алпинизъм; проф. Пламен Павлов; Константин Койнов - ориентировач, Българска федерация по ориентирание; Алексей Жалов - председател на Български спелеоложки съюз
Графично оформление и предпечат: Иван Панкев

ИЗКАЧВАНЕ НА ПЪРВЕНЕЦА НА ЧЕРНА ГОРА КОЛАЦ В АЛБАНСКИТЕ АЛПИ 6–8 септември (петък-неделя)

В Черна Гора и в Албания, без чакане по КПП-та, паспорти, надути митничари и полицаи – това може да стане само в планината, и то съвсем законно

6 септември (петък). Тръгване в 7 часа от София (площад „Руски паметник“ – от страната на пощата) с придружаващ транспорт. Калотина – Ниш – Нови Пазар – Беранье – **Плав**. Настаняване в пансион и разходка из града и **Плавското езеро**.

7 септември (събота). С транспорт минаваме по маршрут Плав – Гусинье – село Вусанье.

Продължаваме пеша от село Вусанье до **връх Колац (2534 м)** – първенец на Черна гора, на самата граница между Черна гора и Албания. Визуално запознаване с най-високата и красива част на **Албанските Алпи**. Слизане обратно пеша до село Вусанье (всичко около 10 часа) и прибиране с транспорта до Плав. Втора нощувка в пансиона.

8 септември (неделя). По обратния път до София се спира на най-големия и известен планински курорт на Сърбия – **Копаноник** и се разглежда. Пристигане в София по тъмно.

ЦЕНА – 100 лв. за водач – всичките му разходи + хонорара

Всички останали разходи за придружаващ транспорт, 2 нощувки в пансион, медицинска застраховка, такси Национален парк и **възлизат на около 195 лв.**

Екипировка: като за висока българска планина през лятото (топли, ветро- и дъждоустойчиви дрехи, стабилни обувки, ръкавици, шапка зимна и лятна, щеки, челно осветление и т.н.).

Записване: срещу цената, GSM номер и фотокопии на ЛК до запълване на групата. Минимум 6 участника.

Трудност: средно труден маршрут, с неголеми технически сложности и преход, дълъг около 10 часа.

НА ОСТРОВ ТАСОС С ИЗКАЧВАНЕ НА ПЪРВЕНЕЦА ИПСАРИОН 21-23 септември (събота-понеделник)

Най-близкият до територията на България голям беломорски остров още помни българската реч...

21 септември (събота). Тръгване с придружаващ транспорт от Руски паметник в София в 6 часа. През граничен пункт **Илинден** се влиза в Гърция. Отива се до **Кавала** и се **разглеждат центъра, акведукта и крепостната стена**. Придвижване до **Керамоти** и с ферибот до **остров Тасос**. Пристигане в **град Лименас** и настаняване в хотел със закуска.

22 септември (неделя). С транспорта се отива до село **Потамия**, откъдето започва целодневния преход в **планината Ипсарион** с изкачване на едноименния ѝ първенец – **връх Ипсарион (1206 м)**. Обратно с транспорта до хотела в Лименас. Всичко около 8 часа преход.

23 септември (понеделник). Панорамна обиколка на целия остров Тасос с буса. С ферибота пътуване до Керамоти. Отпътуване за България и пристигане в София най-късно до 22 часа.

ЦЕНА: 150 лв. за водач (всичките му разходи, вкл. хонорара)

Всички останали разходи за придружаващ транспорт, 2 нощувки в

хотел, ферибот в две посоки и медицинска застраховка **възлизат на около 245 лв.**

Цената не включва: входните такси за забележителностите, храната.

Екипировка: като за ниска българска планина в есенно време – дрехи против вятър, дъжд, тънки ръкавици, шапка, челно осветление, щеки и др., както и дрехи за плаж.

Записване: срещу цената, фотокопии на лична карта и GSM номер до запълване на групата.

Минимум 6 участника.

Трудност: средна.

**БЪЛГАРСКИ
ТУРИСТИЧЕСКИ
СЪЮЗ**

Талон за отстъпка

10%

покажете този талон в
информационния
център на БТС
Получавате отстъпка от
цената на лодка, екскурзия или
детски лагер през 2024 г.

БОТЕВГРАД, ЕТРОПОЛЕ, СЪЕВА ДУПКА - ЕДНОДНЕВНА ЕКСКУРЗИЯ с посещения на обекти от НД „Опознай България – 100 НТО“

Дати: 6 септември 2024 г.; 23 септември 2024 г.

08:00 ч. Сутринта тръгване от стадион „Васил Левски“ и след час пристигане в Ботевград. Посещение на забележителности в града.

09:00 ч. Часовникова кула, Център

09:30 ч. Исторически музей – Ботевград

10:30 ч. Продължава се към град Етрополе.

11:00 ч. Исторически музей – Етрополе

12:00 ч. Обяд. Почивка. Свободно време.

13:00 ч. Етрополски манастир „Света Троица“

14:00 ч. Отпътуване към пещера „Съева

дупка“.

15:00 ч. Посещение на пещерата.

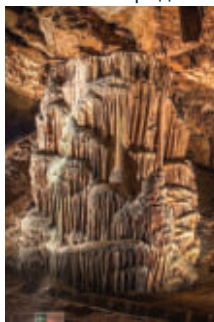
16:30 ч. Отпътуване за София

18:00 ч. Пристигане в София.

Цена: 90 лв.

Цената включва: транспорт, входни такси, екскурзовод и беседи, организационни разходи.

За контакти: Невяна Чурукова – 0882 966 300

**БЪЛГАРСКИ
ТУРИСТИЧЕСКИ
СЪЮЗ**

**Планински
Застраховки
Асистанс чужбина**

Български туристически съюз
предлага **планински застраховки**,
които и разширяват нивото на
застраховка при **пътуване в
чужбина**. Може да се възползвате
от тази услуга, която предоставя
допълнителна сигурност по време
на пътувания извън страната.

Научете повече на:
0882 / 966 300

40 ГОДИНИ ПЕЩЕРА УХЛОВИЦА – ПОДЗЕМНИЯТ ДВОРЕЦ НА РОДОПИТЕ По повод кръглата годишнина на 8 септември т.г. посещенията ще са безплатни

Всеизвестно е, че Родопи е магична планина. Неизброими са нейните върхове, падини, ручеи, скални образувания, сказания за случили се чудеса и подвизи... Притежава както видими, така и скрити красоти. Те са предизвикателства, които изискват повече усилия.

Ако искате да гостувате на подземния дворец на Родопите – пещерата Ухловица, включена в списъка на 100-те национални туристически обекти под номер 84, то се пригответе първо да изминете стръмна пътека с дължина около 800 метра, в края на която има 190 броя железни стъпала. На 1040 метра надморска височина е входът на пещерата, която е на възраст 3.5 милиона години. Както се полага на дворец, това е една от най-красивите пещери в България. Благоустроената ѝ част е 330 метра, а общата ѝ дължина е 460

метра. Пещерата е издирена и проучена от пещерен клуб „Студенец“ – град Чепеларе, под ръководството на Георги и Димитър Райчеви през 1968 и 1969 години. Намира се високо над левия бряг на река Арда, на 3 километра североизточно от село Могилица. Името ѝ се свързва с улулицата – вид сова, която обитава района. Температурата в пещерата е постоянна – 10-11 градуса, а денивелацията ѝ е 25 метра. За да се насладите на дендритите, които силно наподобяват морски корали; на седемте кристални синтрови езерца, които се пълнят с вода рано напролет; на голямото езеро, към което се спускат каменните струи на брилянтен водопад, ще се наложи да преодолеете още 280 метални стълби и да наблюдавате някои от 8-те вида прилепи, които я обитават в различните сезони на годината.

Морално задължени сме да отбележим, че пренасянето на материалите за благоустрояването на пещерата е извършено с катъри и мулета и е доброволно дело на местни родопчани, дали труда си „на ползу роду“. Бихме могли да ви разказваме още дълго за Ухловица, но ще оставим това да направят семейството екскурзоводи и служители на ТД „Карлък“ – Смолян Веселин и Юлия Хаджиеви, които повече от десетилетие посрещат с усмивка и блага дума над 2500 посетители годишно.

Пещерата е отворена за посетители на 8 септември 1984 година. По повод 40 годишнината на това събитие от ТД „Карлък“ – Смолян обявяват ден за **безплатно посещение на 8 септември 2024 г.** Елате, за да видите с очите и сърцето си красотите на подземния дворец!

Антоанета СТОИМЕНОВА

